It is a happy thing that time quells the longings of vengeance and hushes the promptings of rage and aversion
—Charlotte Bronte

INDIAN
OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903
Former Editor: Manilal Gandhi—1918-1956

In the little world of children, there is nothing so finely percieved and so finely felt as injustice
—Dickens.

No. 10—Vol. LV. Friday, 15th March, 1957 REGISTERED AT THE G.P.O. AS A NEWSPAPER. Price: SIX PENCE.

SOUTH AFRICAN LIBRARY 18 MAR

ANGLICAN CHURCH WRITES TO STRIJDOM

JUST before his death on Thursday last week Archbishop G. H. Clayton signed the following letter to the Prime Minister on behalf of the Anglican Church:—

"Dear Mr. Prime Minister,

"We Bishops of the Church of the Province of South Africa are approaching you rather than the Minister of Native Affairs because we believe that the issues raised in Clause 29 (C) of the Native Laws Amendment Bill cannot be regarded merely as African affairs.

"It appears to us that as far as the Anglican Church is concerned, churches and congregations in every urban area within the Union, even those mainly attended by Europeans, will be affected by this clause.

"Further it is our belief that the clause raises the issue of religious freedom and more particularly that of freedom of worship, and we venture to submit that this is a wider issue than African affairs only.

Three Points

"We desire to state that we regard the above-mentioned clause as an infringement of religious freedom in that it makes conditional on the permission of the Minister of Native Affairs:

1. The continuance in existence of any church or parish constituted after January 1, 1938, in an urban area except in a location which does not exclude native Africans from public worship.

2. The holding of any service in any church in an urban area except in a location to which a native African would be admitted if he presented himself.

3. The attendance of any native African at any synod or church assembly held in an urban area outside a location.

"Instructions"

"The Church cannot recognise the right of an official of the secular Government to determine whether or where a member of the Church of any race (who is not serving a sentence which restricts his freedom of movement) shall discharge his religious duty of participation in public worship, or to give instructions to the minister of any congregation as to whom he shall admit to membership of that congregation.

"Further, the constitution of the Church of the Province of South Africa provides for the synodical government of the Church. In such synods, Bishops, priests and laymen are represented without distinction of race or colour. Clause 29 (C) makes the holding of such synods dependent on the permission of the Minister of Native Affairs.

"We recognise the gravity of disobedience to the law of the land. We believe that obedience to secular authority, even in matters about which we differ in opinion, is a command laid on us by God. But we are commanded to render unto Caesar the things which be Caesar's and to God the things that are God's

"There are therefore some matters which are God's and not Caesar's and we believe that the matters dealt with in Clause 29 (C) are among them.

"It is because we believe this that we feel bound to state that if the Bill were to become law in its present form, we should ourselves be unable to obey it or to counsel our clergy and people to do so.

"We therefore appeal to you Sir not to put us in a position in which we have to choose between obeying our conscience and obeying the law of the land."

Great Churchman Scorned Apartheid Even In Death

THE Archbishop of Cape Town who died last week, gave to his chaplain (the Rev. R. W. F. Cowdry) instructions about what he wished done about his funeral if he should die suddenly without being able to express those wishes beforehand.

These instructions were typical of his character, and of what he had fought for.

He said: "I desire and express my strong wish that after my decease no memorial be erected to me, and no appeal be made for money for any such memorial, either in St. George's Cathedral, Cape Town, or anywhere else.

"As to my funeral, I desire that no hymn be sung at it which is suitable for Saint's days, but that the note of the service should be one of penitence.

"I should prefer to be cremated, and that my ashes should be interred somewhere where there is no colour bar, not in a cemetery preserved for Europeans."—Sapa.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

INDIAN OPINION

FRIDAY, 15TH MARCH, 1957

Schoeman Must Go!

THE decision taken by the African communities in the boycott areas of the Rand creates a complicated situation which even those with the slightest knowledge of South African affairs feared would be the ultimate outcome of the Minister of Labour's provocative attitude to the boycotters.

The matter is no longer one which affects the boycotters, the bus company and Johannesburg only. Ministerial maladroitness in handling the whole situation has given to a local, economic dispute the proportions of a national racio-political crisis. If the Africans of the Rand decide to stay in their homes and starve rather than walk the country's economic life will be thrown into such chaos as nobody can at this stage imagine.

Africans Determined

This is not alarmist talk. The Africans are determined this time. The Government has used all sorts of pressures to break the baycott. That the Africans remain solid in their determination is not due to any weakening of effort on the part of the Government; it is due strictly to the fact that the Africans have reached the point where they have been goaded into saying: Thus far and no farther! to race oppression.

Because what will happe if the Africann communities do not go to work affects everybody it is necessary that at this point we should gather the threads of the whole crisis, if to see whether or not a way out might not be found.

Trouble started when the bus company at Alexandra Township raised the fares by a penny. The Africans argued that this constituted an economic burden which they could not bear in view of their low wages. When the bus company refused to see reason, the Africans decided to launch a boycott of its buses.

Fear

Since the same company had some of its buses on some other routes, what was happening at Alexandra convinced the Africans elsewhere that the rise would be coming to them as well. To defend themselves in advance they decided to boycott their buses.

This drew from the Minister of Transport very violent reactions. He denounced the boycott as a political, anti-White move and held out the African National Congress as the prime engineer of the boycotts. As every informed person knows, this was arrant nonsense. The boycotts were initially a spontaneous movement. As if to bring in the ANC was not enough folly, the Minister made irresponsible threats, talked of breaking the boycott and urged the bus owners to stand firm while he made frantic efforts to create a White anti-African frontto oppose the boycott.

These tactics had the effect of making the Africans of the Union realise that the African community as a whole was being attacked by the government. They were convinced that the Minister's attitude would be a green light to all bus owners to push up their fares. The sympathetic boycotts were launched as a warning that the African community would stand no nonsense from the bus owners, Schoeman or no Schoeman.

£25,000 Offer

It was at this stage that the Mayor of Johannesburg came out with a plea for the discontinuance of the boycott and the promise of a wage determination for all unskilled labour. The Johannesburg Chamber of Commerce offered £25,000 to meet the penny rise during negotiations for a determination. The nature of the offer indicated that responsible White opinion had been impressed by the need to abandon the Schoeman line and take up a more realistic attitude. But the actual mechanics of the offer were such as to make it wholly unacceptable to the Africans. It involved queueing in the morning to catch the buses and queueing in the evenings to get the penny refund. Secondly, there was no valid guarantee that when the £25,000 had been used up the bus company would not force up the fare, after the people had grown used to the penny rise. Neither Mr. Goodman, the Mayor, nor the Chamber of Commerce were in the position to allay African fears in this regard,

On the contrary, sections of the White Press started slandering boycott leaders; accusing them of omissions which were not really made. The Press launched a campaign to discourage the White motor car owners who helped the boycotters along. To give added meaning to this folly, the Minister of Transport amended the law and drove the buses off the road and saw to it that any other operator would not allowed to run on the route at a rate acceptable to the Africans; that is, charging a fare within the means of the Africans.

Every Door Barred

With every door to a reasonable solution barred angrily and irresponsibly by the Minister of Transport, the Africans had no alternative but to warn that they could no longer continue to walk on foot while no genuine effort was made to see the justice of their case. As a result they decided to sit down in their homes and not go to work. That is the mess into which Schoeman's blundering has led the country. And, if it is not corrected, 'nobody can know what it will lead South Africa to.

In the meantime nobody can sit down and do nothing. The government created a situation which it is now powerless to control. Let the Nationalists froth at the mouth, making all sorts of threats; the plain

truth is that in spite of whatever they have done to break the boycott they eave failed dismally. By every indication the boycott will continue as long as the Africans think there is no hope of redress from the side of the rulers.

What can be done in these circumstances? Firstly, we should like to warn the people of this country in particular and the free world in general that the African National Congress is being used largely as a scapegoat here for purposes of covering up the Minister of Transport's demonstrable blunders. It was the Minister who brought the ANC into the bus dispute. And throughout the crisis the leaders of this movement have made it plain that they want a peaceful solution. It is not the ANC which has barred the doors to further negotiations; it is the Minister, by his attitude. If he wants to meet them or the boycott leaders we are certain they would do everything in their power to meet him.

Test Assertion

Let industry and Commerce test this assertion. Let them call the leaders of the boycott or the leaders of the ANC. Let them come forward with constructive suggestions and be willing to listen to the African case. The day they do that the boycott will stop.

There is, unfortunately, no hope that reason will ever enter the situation created by the penny rise as long as Schoeman remains Minister of Transport. His presence in that office will not inspire that degree of confidence which should make possible, agreement between the Africans and the other interested parties. If the Prime Minister earnestly wants to resolve the boycott crisis and has no intention of using it for political purposes, Schoeman must go!

Bus Bill Designed To Break ANC

"IF the Africans want to walk, they can walk," said the Minister of Transport, Mr. B. J. Schoeman, in the Assembly last week, replying to the second-reading debate on tha Motor Carrier Transportation Amendment Bill.

A United Party amendment that the Bill be read "this day six months" was rejected by 61 votes to 35 and the Bill was read a second time.

Mr. Schoeman said that if there was one particular reason for the Bill, it was that it gave the Minister power to prevent the National Transport Commission from giving a licence to any other company to operate on the Rand routes from which the buses of the Public Utility Transport Corporation had been withdrawn.

The reasons were very simple, In the first instance, they would not allow any Indian company to start a service and so give a victory to the African National Congress.

"If the Africans want to walk, they can walk. But a good effect that this Bill will have is already apparent in the Western Native Townships—the Africans will reject these African National Congress leaders; they will be brought into discredit; more and more the Africans will say that they have been grievously misled.

"On the contrary, the best thing that can happen is that those leaders are rejected and the A.N.C. is broken. I think it wil happen."

If the Africans wanted to use the buses, they would have to use them on the basis of the fares laid down. The Putco buses had been withdrawn and if the Natives did not hurry up, these buses would be disposed of next week and the workers put off.

The boycott would have ended long ago if the Opposition, by their silence, had not created the impression that they supported it and if the English newspapers had not actively supported it.

If difficulties arose on the Rand and if there were any disturbances as a result, he would place the responsibility squarely in the first place on the English newspapers and in the second place on the Opposition.

During the debate, Mr. T. O. Williams (U.P., Durban Musgrave), said that if there were no economic grievances, there would be no politics in the bus boycott. In his view the Government had acted too hastily and in too strong-armed a fashion.

If there was an inquiry into the economic facts of the situation, it would be possible to establish where economic need ended and political exploitation began.

Mr. P. W. du Plessis (Nat., Brakpan) said that the same leaders who started the Putco boycott had led a purely political boycott in Brakpan two years ago and compelled the Town Council there to replace White busmen with Africans.—Sapa.

Editorial Comment . . .

Industries Changing To Black Labour

WHILE the Government wields the broom of Apartheid, the tide of integration sweeps in. In this respect few documents have been more revealing than the Report of the Department of Labour for 1954. The report saps that owing to the Union's large-scale industrial expansion it has been impossible to meet all the demands for European labour. A consequence is a rise in the proportion of non-European labour employed in manufacturing industry. Some industries which started off on a white basis are slowly changing colour, not because of dissatisfaction with the performance of white workers but because sufficient white labour is not available to meet the growing demand. A further consequence of the ready availability of employment was that workers became more "choosy" in respect of employment. This led to keen competition between employers for white labour, with the result that remuneration for some services became out of proportion with the work done.

* * *

Few public trends have so forcibly blown political theories sky-high as the trend towards an industrial labour force in which white and black are so mutually bound-up. While the Government finds "apartheid" a word of magical comfort, the facts of the day-to-day situation confound their theories. It is noteworthy also that the departmental report we have referred to also declares that automation, where applied in the Union, has had no adverse effect on the workers, so apparently the call for labour will continue much as it is now.—"The South African Outlook."

India Sends Congratulations To Ghana

INDIA's President, Dr. Rajendra Prasad, in a message of greetings to the Governor-General of Ghana said: "On the occasion of the independence of Ghana, the Government and people of India join me in extending cordial felicitations and good wishes for your Excellency's personal happiness and for the prosperity and welfare of the people of Ghana.

"We are confident that the bonds of friendship already existing between India and Ghana will be further strengthened in the coming years and that Ghana will be able to contribute appreciably towards the promotion of world peace."

Prime Minister Nehru's Message

Prime Minister Nehru in a message to the African Students Association meeting in Delhi to celebrate the Ghana Independence Day said: "The attainment of independence by the Gold Coast is an event of great importance and significance, not only for Africa but for Asia also and to some extent for the world.

"Out of the deep travail of the peoples of Africa, the independent State of Ghana has been born as a symbol and witness of that great longing far freedom which is pulsating through Africa. We welcome this State and wish it all success."

S.A. Promises Ghana Co-operation

The South African High Commissioner Extraordinary at Accra, Mr. Robert Jones, said in a special Commonwealth broadcast over Ghana Radio that in all matters of common concern Ghana could count on the ready co operation of the Union of South Africa.

"It is our sincere wish that the new State of Ghana will enjoy a future of prosperity and peace," he said.

"We believe, as you do, that Africa has a great destiny. But this destiny can only be achieved on the basis of mutual confidence and friendly co operation between the nations of Africa themselves.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

GANDHI—The Story Of His Life

CHAPTER II

Boyhood

AS time went on Gandhiji became a model scholar. He had a high sense of duty and he tried in every way to obey his parents and teachers and make them contented with him. He never had a single bad certificate at school. Though he was not a very clever child, he studied so hard that he even won two small scholarships.

He was very sensitive and could not bear to be scolded. Once a teacher beat him for something he had done. Gandhiji cried bitterly. His feelings were terribly hurt. This sensitiveness made him feel pity for the sufferings of others In particular he could not bear to see the contemtuous way in which people treated the poor so-called "Untouchables." They also, like everyone else, were the children of the Creator who made all things. This thought never left him, but grew with his growth. When he was a man he never ceased fighting for the rights of these poor unfortunate people. He even risked his life for them. It was he who, instead of using the ugly word "Untouchables," first called them by the lovely name of Harijans, or the Children of God. But I am going on too fast and telling you about things done by the grown-up man, instead of continuing with the story of Gandhiji the school-boy, as he was then.

As you well know, many people in India are still very wrong in their ideas about the poor "Untouchables," and in the days of Gandhiji's childhood matters were a hundred times worse. Even his sweet mother, gentle and kind though she was, believed firmly in the old idea that merely to touch an "Untouchable" meant pollution. She therefore always insisted that her little son must take a bath of purification whenever he happened to touch the sweeper boy who came to the house. On these occasions Gandhiji would just smile coaxingly, as if to say: "It is really not necessary, Mother dear," and obey her without argument. In his heart, meanwhile. he felt sure that his good mother would agree with him, if only he could find the right words to explain to her that the "Untouchables" were as much his brothers as his playmates at school.

At the High School Gandhiji began to take more interest in his country. He felt very sad to think that the British ruled India and kept Indians in an inferior position. He often wondered why it was that hundreds of millions of Indians allowed themselves to be ruled by a few Britons (for, as you all know, compared to India, Britain is a tiny country) He did not realise that it was because Indians were strictly divided into different castes and communities, each thinking only of its own interests, with little or no idea of a common leader or a common aim One day a school friend told him that the British were able to rule India easily

By

Mrs. Gertrude Murray-Correa

because they were stronger than Indians. He said that they got their strength from eating meat and drinking wine. This was nonsense, of course, but Gandhiji in his simplicity believed his friend. He was still a timid boy and had not got over his old fear of goblins and serpents. He always liked to have a light burning in his bed-room, so that he could make sure there were neither ghosts, goblins nor serpents around to disturb his rest. He felt a great admiration for this friend of his who was so bold that he was not afraid of anything So bold that he would even hold live snakes in his hand! At least he said so—but I rather think that last bit about snakes was just vain boasting. He told Gandhiji that he got all this bravery from eating meat. Secretly of course, because, as both the boys came from strictly religious orthodox Hindu families, meat-eating was an idea that would have shocked everyone around them, even if they had only SPOKEN of it.

Slowly but surely, this boy persuaded Gandhiji that if Indians would all take to eating meat they would be able to drive out their British rulers and be free. Although this was a very silly argument, poor Gandhiji let himself be finally convinced. He was so anxious to set India free that he didn't realise his friend might be quite mistaken in his ideas.

So the two boys went to a lonely spot on the river bank, and there, for the first time, Gandhiji ate meat, which had been brought by his friend. It was goat's flesh, very tough and badly prepared, and poor Gandhiji did not like it at all, but he ate it bravely. The thing which upset him most was the thought that the meat had come from a poor live goat which had had to die in order to provide him with this meal. He could not get proper sleep all that night. He was tormented by a horrible nightmare in which a live goat kept on bleating inside his stomach.

After a while he came to understand that it was wrong to deceive his parents in anything, however good his motive might be. So he determined to give up the idea of becoming a regular meat eater and think of some better way of getting strong in order to defeat the British.

Kasturba, who had a wise little head in spite of not having studied at all, had already understood that the bold, meat-eating boy who said he could pick up live snakes, was not a suitable companion for her young husband. She began to warn Gandhiji against him Very soon Gandhiji saw how shrewd his little wife was, for his friend began trying to lead him into all sorts of mischief and wickedness

Then another boy began teaching Gandhiji to smoke This boy was a relative of the family. The two would pick up cigarette stumps dropped by grown-ups and puff away in secret, feeling wonderfully smart and clever. Unfortunately, one wrong action generally leads to another. They soon got tired of smoking only stumps, and wanted to buy whole cigarettes. That cost money. and they had no money. So they began to steal copper coins now and then from the poor servant's pocket.

Shortly after this, Gandhiji's elder brother got into debt and didn't know what to do about it. He felt that he must pay the debt — but where to get the money? At last he thought of a bangle of solid gold which he always wore on his arm. Why not clip a bit out of that and sell it? No one would notice. Gandhiji, who was in the secret, helped his brother to clip out the bit of gold, and the debt was paid. As soon as it was done, however, Gandhiji's heart almost broke with remorse. He felt sure that what he had done was wrong, and he made up his mind to confess it to his father.

He felt terribly afraid, but he wanted to get the weight off his conscience. So he wrote what he had to say on a sheet of paper. He told everything and ended by promising never to steal again and asking for forgiveness. Then he handed the paper to his father who was at that time very sick in bed.

Though generally a quick-tempered man, the father was so touched by his son's brave confession that he cried. The boy cried too. He felt that his kind father's tears had washed all his wrong-doing away.

After this Gandhiji determined to give up smoking too. He wanted to have no more secrets from his good parents Soon he came to think smoking a very bad thing. He understood that it was bad for his health and altogether a very foolish practice. When he grew up he did all he could to persuade people to give up smoking.

Copyright: Reproduced by courtesy of Longmans Ltd.

(To be continued)

McCord Seeks Financial Assistance

THE McCord Zulu Hospital in Durban needs financial aid, and unless it gets it there is every likelihood that the hospital will have to close down.

This is what the Administrator-in-Executive was told recently when a deputation met the committee and asked for financial assistance.

The deputation was led by the Medical Superintendent of the hospital, Dr. Alan B. Taylor, and made three requests.

Accumulated deficits since 1951 had amounted to £11,903 and the deputation asked the Province to pay this. An annual grant for £28,000, representing an increase of £3,500 on the present grant, was sought.

The third request was that the Province pay £5,278, based on a £ for £ basis, for essential capital expenditure incurred on new X-ray equipment and other undertakings.

R. VITHAL

Bookkeeping, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.

Contact No. 12 Barklys Arcade, 38 Market Street, Cor. Diagonal & Market Sts. Johannesburg, 'Phone 33-1654.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

S.A. Native Policy Never Changes—II

THE pattern of partnership thus established in the country's biggest industry was followed, in one way or another, in the secondary industries that began in the nineteen-twenties, flourished in the nineteen-forties, and are still growing. Industrial relations were firmly shaped by the Act of 1924, which remained unaltered until it was tightened to the detriment of white trade unions in 1956. The vital feature of this legislation was the exclusion of Africans from trade unions. Another Act of 1953 attempted to provide separate machinery for the settlement of industrial disputes involving Africans. But what kept the status of Africans in industry low was not only these laws but the inherent weakness of the illiterate and the unskilled class of labourers, a weakness aggravated by the pass laws and the laws governing urban areas.

The expansion of the Union's economy between the two world wars drew from the countryside and into the towns two streams of men in search of work and wages. This great trek of the Afrikaners continued for more than 20 years before its peak was passed and the white population stabilised in the proportion of only about half-a-million, or one-sixth of the total, in the countryside. The parallel trek of the Africans began after (if not during) the first world war and continues to this day, in spite of numerous and increasingly harsh laws designed to stem the tide. Had the census due in 1956 been taken, the figures would assuredly have shown that well over one-third of the Africans are now resident in urban and peri-urban areas.

Europeans, including the Afrikaners, have accepted the inevitable fact of urbanisation as it affects themselves, but pre-conceived ideas about African policy, coupled with sheer blind prejudice, have prevented them from accepting the same fact as it affects Africans. It is this failure that lies behind all the urban-areas legislation passed since the Smuts Government introduced the first Act in 1923 Few things are more astonishing than the persistence, through 33 years, of the same rigid framework to "control the influx" of Africans, a migration compelled in fact by the economic pressures in the reserves much more than by the economic and social attractions of the towns. The historian of the future will surely comment on the blind refusal of white opinion to recognise that restrictions and even political penalties have not proved stronger than the economic forces responsible for industrialisation and its sequel, urbanisation.

Fixed Ideas

The historian will not have to look far to confirm the theory that ideas can possess men. During the nineteenth century, if not before, ideas about Africans became fixed to such a degree that hard facts to the contrary could not shake them One of these stereotyped ideas was the notion that, in times of social change, it was possible to employ the unchanging institution of tribal chieftainship as an efficient element in Native administration.

By
JULIUS LEWIN

Reprinted from "The Political Quarterly," London

The British had developed first the practice and the theory of this form of "indirect rule" in India, in West Africa, and later in all their African dependencies. By 1927 when this technique of local and regional government attracted Hertzog's attention, it had grown to be an orthodox and unchallenged feature of British colonial policy. The Native Affairs Department in Pretoria had for at least ten years been toying with the idea of granting the Chiefs ampler recognition and of allowing traditional Native law and custom to play a bigger part in the administration of justice The acceptance of this idea by politicians was retarded only by the recollection that the chief had in earlier generations been the natural leaders of the resistance to conquest and white supremacy. It was this idea that eventually inspired the important Native Administration Act of 1927, a framework for tribal government that anticipated the Bantu Authorities Act of 1951. (Incidentally, what no one in South Africa seemed to notice was that by 1939 British colonial policy had begun seriously to modify indirect rule, recognising its obvious shortcomings when faced with the challenge of democratic pressures.)

Bantu Culture

There are unconscious factors that explain why the Union made the attempt after 1927, and vigorously renewed it after 1948, to revive tribal institutions a obvious decay. To the mind of Europeans, nothing marks the Bantu as a different race with a different culture so clearly as the survival of Native customs that have no place in western culture. Indeed, to stamp this primitive culture as "different" is itself a relatively recent courtesy; for generations it has been frankly looked down on as inferior and not merely different, in the sense that French culture is different from English. Why are Europeans determined to preserve Bantu culture, even against the wishes or the true interests of the Bantu themselves? The real reason is that Bantu culture marks all Africans as a people apart, unfit to assimilate the standards and values of the richly "civilised" and wholly superior Europeans! It follows that the standards and means by which white men shape their relations with other white men need not be applied to black people. In plain words, in order to exploit Africans fully, it is necessary to disguise the process by professing to have a deep respect for their peculiar culture. By this means Europeans hide even from themselves the consequences of dispossessing Africans of their lands and forcing them to work for lower wages in enterprises highly profitable to white people. Behind all the specious concern showed by Europeans for "the soul of the Bantu" under the protection of tribal institutions and Native customs lies the white man's own desire to rationalise the economic subjection that he has imposed on the Bantu.

Land, labour, and the theory of tribal institutions—it is the inter-play of these three factors that explains, more than anything else, the evolution of African policy since the close of the South African war. The mine-owners and the farmers have long shared a permanent need common to all big employers, the chronic need, somehow or other, to find enough labourers at a wage low enough to enable their mines and farms to show a substantial profit. It was this need for labour that also explained the first appearance of pass laws a century before Union. It was this need that explained the steady maintenance of the pass laws as rules of the game in which farmers and mine-owners competed for the available supply of labour.

Once this fundamental fact is grasped, the contents of the statute book since Union take on a momentous appearance. Whatever the annual variations, the theme continues essentially unchanged. The more that Native policy seems to change, the more it has remained the same. Fifty years ago men were solemnly discussing "the Native problem"; they are still debating it today with the aid of a richer variety of masked words that yet fail to obscure the grim economic realities behind all the political verbiage.

However, this does not mean that nothing in the Union has changed in the field of race relations during the last fifty years. Significant change has indeed come, but not in Native policy or in the white man's outlook on it. What has changed is the black man and his attitude to white men. When the British proposed in 1905, to limit the franchise in the Transvaal (then a British colony) to white men, no black man's voice was raised in protest. By 1909, however, the colour bar in the Union's constitution did not pass without protest from African leaders who dreamed that one day their sons might sit in Parliament. The African National Congress was formed in 1912, and in the following year the first Land Act presented it with a second major grievance on which to grow. The Congress movement lingered in a low adolescence but its growth was eventually quickened by the new climate of opinion in race relations produced by the second world war. By 1946 the liberal cabinet minister, Jan Hofmeyer, was surprised by the demand put forward by African leaders for the repeal of all laws involving racial discrimination. By 1952 hundreds of thousands of Africans had learnt from their Indian fellow-countrymen and political allies the force of passive resistance. By 1956 no African aspiring to leadership would dare to accept a programme for his people based on anything less than essential equality. That is why no African organisation murmured a protest when the Minister of Native Affairs recently threatened to end the meagre and useless form of communal representation of Africans in the Union Parliament. For by this time the white man's unchanging ideas about Native policy were no longer of close concern to those who endured the policy Africans were thinking about their own destiny in very different terms, confident that they would one day march by a different route towards a clearer goal.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Today, of all days, the joy of giving is uppermost in every heart. The best thing to give to your enemy is forgiveness; to an opponent, tolerance; to a friend, your heart; to your child, a good example; to your father, deference; to your mother, conduct that will make her proud of you; to yourself, respect; to all men, charity; and to your loved ones?

Surely a NEW INDIA PROTECTION POLICY, the best of all Gifts.

THE PLEASURE OF GIVING IS YOURS, AND THAT OF SERVING YOU IS OURS.

The

New India Assurance

Company Limited

Principal Controlling Officers:

Rustomjee (Pty.) Ltd.

140, Queen Street,
DURBAN, NATAL.

SEE INDIA

Read About India's Future Progress

Indians To-day Lead The World To The Greatest Climax

You Will Be Surprised To Learn From These Pictures

	s.	d.
"Illustrated Weekly of India"—Asia's Finest Picture Magazine now on for sale......Latest Issue	10	6
March of India—Indian Information	4	9
Caravan—A Profroma of India	2	1
Aryan Upasana—Prayer Book in English	1	7

HINDI MAGAZINES

AJKAL	1	6
MOHAMOR KHANI	1	0
DHARAM YOGA	1	6
BHAL BHARITI	1	0
MANMOHAN	1	0

Books of all sorts, Indian, Ancient, Historical, are sold by us.

D. ROOPANAND BROS.
(Established 1932)
Music Saloon and Booksellers.
85 Victoria Street, Durban.
Phone 20707. — P. O. Box 2524.

NEW NYLON SAREE MATERIALS

——JUST ARRIVED——

Gold Striped Fancy Nylons 48" 12/6 yd

Spotted Georgettes 45" 4/6 yd.

Two Tone and Rainbow Georgettes 45" All Shades 4/11 yd.

Bordered Georgettes All Shades 45" 3/11 yd.

Embossed Georgettes 45" 5/11 yd.

Coloured Georgettes 45" 3/11yd.

BLOUSES

Printed Georgette and Bemberg Skippers. Huge range now at clearing Prices.

Real Benares and Jari Gold Georgette Sarees and Borders. Big range in stock.

Georgette Jari Work Sarees All colours. £4-10-0

Georgette Sarees Cotton Embroidery £3/15/0

CHILDREN'S SCHOOL WEAR

Boys Shirts, Knickers, Blazers, Vests, Socks. Girls Gym Blouses etc. At Reduced Prices.

CHAMPALS!

Plastic Fancy Tops with Heel Size 3 to 7 18/6 pair

Also Leather 8/6 & 10/6 pair

Write For Samples: (Not for Rhodesia)

JAYBEE SILK HOUSE

39 MARKET STREET, JOHANNESBURG.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

London Letter

(From Our Own Correspondent)

★ ★ ★

February 25th—March 2nd

Queque S.R.

THE Southern Rhodesia congress of the Dominion (Opposition) Party has decided that Africans in the Territory should receive much less academic and much more technical education. The resolution before the congress was that the £12.5m that the Government intended to spend on African education in the next 5 years was excessive This resolution was withdrawn after a member of Parliament had said that it might even be too little—but only if the money was spent on technical and not academic education. Speakers referred to "vast sums" being spent on African education. It was suggested that since African wages had increased considerably in the last 2 years Africans should now pay for their children's education themselves. Other speakers said that although they favoured more technical education for Africans they did not want to see Africans supplant European artisans. The Party's executive is to consider a native policy for Southern Rhodesia, a feature of which is the establishment of "work colonies" for Africans who do not wish to become part of the regular labour force in the towns or on European farms. These work colonies would work on projects in African areas financed for African development. The congress also rejected a resolution calling for a unitary form of Government instead of the present Federal one in Rhodesia and Nyasaland.

London

The British Government has declined to finance the development of African coal for import into this country. This decision was given to the House of Commons by the Paymaster-General. He stated that the quality and transport costs of these coals were such that the Government would not feel justified in offering to finance their development for import into this country. "The field is, of course, open to private enterprise," Mr. Maudling added. A summary of an inter-departmental committee report was circulated later, and gave the reason for the Government's decision: "In view of transport costs and differences in quality, it does not appear likely that these African coals would be competitive here with American coal. Still less does there appear any prospect of African coal being bought here at a price comparable with that at which our own coal can be produced."

The Colonial Office recently announced that agreement has been reached with all the Nigerian Governments that the conference on the Nigerian constitution should be open at Lancaster House, London, on May 23.

Salisbury

The students at the University of Rhodesia and Nyasaland number 74—43 men and 31 women—including 7 African men, one African woman, and one Indian woman. There are three hostels at the university—one for European men, one for European women, and one for African men. The African woman will at first live in the house of a member of the university staff and the Indian woman will live off the Campus in Salisbury. The number of students registering is considerably greater than had been expected and it is estimated that next year the college will take in 120 students in its third year.

New York

The U.N. General Assembly has adopted a resolution recommending that Britain, France and Belgium set dates for the achievement of self-government or independence of trust territories under their administration. The vote was 44 to 14 with 17 abstentions. The opposition of the Western Powers succeeded in killing one clause which would have declared as the United Nations' conviction that "most trust territories are fully capable of attaining self-government or independence in the near future." The Assembly also adopted a resolution recommending that Britain consider making a statement on the policy it proposes to follow in Tanganyika and specifically state that it will guide the territory towards self-determination or independence as a democratic state in which all inhabitants have equal rights. The first resolution recommends that steps be taken to ensure early self-government or independence for the British territories of Tanganyika and the Cameroons. It then "invites" the administering authorities to set debates for self-government for all trust territories. The Assembly also adopted a resolution requesting Mr. Hammarskjold to "explore ways and means for a satisfactory solution of the question of South-West Africa" in accordance with the Charter and report at "his earliest opportunity". It also requested the committee on South-West Africa to study what legal action was open to the U. N. to ensure that the Union of South Africa fulfilled its obligation under the mandate.

Paris

A decree in "Journel Officiel" turns Dakar Institute of Higher Studies into a fully-fledged university with the same rights as the universities of Metropolitan France. The institute, created in 1950, already prepares students for the first three years of medicine and law and gives first year instruction for some other faculties. Dakar University is the first to be created in French Overseas Territories though Algiers (which is part of Metropolitan France) has had one for many years.

Accra

Dr. Jagan, former Prime Minister of British Guiana, who has arrived here to attend the Ghana independence celebrations, said at the airport: "Now that restrictions on my movements have been removed I shall return into full political activity when I go back home." He praised Dr. Nkrumah for his statesmanship, remarking: "His background is similar to mine."

Rand Boycott: Latest

THE Johannesburg Chamber of Commerce said that its proposed plan to subsidise Reef boycotters to the extent of £25,000 within the next three months had been withdrawn, and "until any responsible approach is made by the boycott leaders to the Chamber of Commerce, unconditionally accepting the proposed plans, the Chamber's scheme will not be reiterated."

The Chamber's public relations officer, Mr. R. Wilson, added that the Chamber knew nothing about a reported new plan to resolve the boycott impasse by subsidising African transport to certain areas through a £50,000 fund, to which the Chamber would contribute half.

(A Johannesburg evening newspaper reported that another move had been initiated "to end the bus boycott." This plan, it was stated, involved a coupon system whereby Africans would be able to buy bus tickets for 4d

It said the scheme had been initiated by a group of City Councillors, and provided for the Council to augment the special fund of £25,000 made available by the Chamber of Commerce with an equal amount. Bus tickets would be sold at 5d. and resold at 4d.

The newspaper added that, although the Chamber's offer had been withdrawn, it understood that it would be renewed under the new scheme.

The Chamber's original scheme provided for the boycotters to pay the increased 5d. bus fare. They would then receive a 1d. refund on used tickets from a special £25,000 fund. The scheme was rejected at meetings in the Native townships on Friday night and withdrawn by the Chamber on Saturday).

£50,000 Plan

Referring to the reported new £50,000 plan, Mr. Wilson said: "The Chamber of Commerce knows of no such proposed scheme. On Saturday the original scheme proposed by the Chamber was withdrawn by the President and the original scheme, in view of the fact that the buses have been taken off the road, falls away.

"Until any responsible approach is made by the boycott leaders to the Chamber of Commerce, unconditionally accepting the original plans, the Chamber's scheme will not be reiterated."—Sapa.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Latest Records

Azaad	5	Records	£2	1s.	3d.
Aulad	4	"	1	13	0
Baap Re Baap	4	"	1	13	0
Baaz	4	"	1	13	0
Chakradaree	6	"	2	9	6
Dile Nadan	5	"	2	1	3
Hala Gula	5	"	2	1	3
Jagrati	3	"	1	4	9
Lal Pari	3	"	1	4	9
Kismet Ka Khel	4	"	1	4	9
Milap	4	"	1	13	0
Mustani	5	"	2	1	3
Musafir Khana	6	"	2	9	6
Nagin	6	"	2	9	6
Shree 420	5	"	2	1	3
Society	5	"	2	1	3
Udan Katola	6	"	2	9	6
Vachan	4	"	1	13	0
Yasmin	5	"	2	1	3

Union—Packing charge 2/6 and Rhodesia 7/6 Extra.

BHARAT

MUSIC SALOON AND BOOKSELLERS

(Corner Grey & Lorne Streets)

286 Grey Street, Phone: 26070.

DURBAN.

FOR ...

RUBBER STAMPS

AND

PRINTING

CONTACT ...

STANDARD PRINTING PRESS

GENERAL PRINTERS AND RUBBER STAMP MAKERS

73 BEATRICE STREET, — DURBAN.

PHONE 61006. TELEGRAPHIC ADDRESS
P.O. BOX 2782. "QUICKPRINT"

ESTABLISHED 1927

JUST OUT JUST OUT

Saint Mira

By T. L. VASWANI

Though the name of Mira is a household word among Indians and her songs are sung everyday in a thousand shrines and a million homes, very little is known of her life beyond the fact that she renounced the joys and comforts of a palace for the hardships of the life of a wanderer in quest of Shri Krishna.

In words at once vivid and soul-stirring, the author of this beautiful volume portrays the inner spiritual experiences of Mira, her suffering and search, the purity of her character and her undismayed heroism and courage.

BEAUTIFUL GET-UP — LIBRARY BINDING
A Book You Must Buy For Yourself And Also Present To Your Friends.

TEN SHILLINGS PER COPY

Other recent books by Sri T. L. Vaswani which will interest you:

KRISHNA: Stories and Parables	5s.	6d.
GITA: Meditations	10s.	6d.
A Prophet of the People	5s.	6d.
In the Footsteps of the Buddha	2s.	6d

Send your order with proper remittance to:

H. P. VASWANI,
91 BHULABHAI DESAI ROAD,
BOMBAY, INDIA.

Cable & Tel. Add.: "HARGYAN". Phone 28368.

P. HARGOVAN & CO.
(PTY.) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS AND IMPORTERS.

P. O. BOX 1250.
155/7 Warwick Avenue
DURBAN.

Tel. Add: "Charotar" Telephone: 33-9885.

MANCHESTER TRADING CO. LTD.

ESTABLISHED 1923

Wholesale Soft & Fancy Goods Merchants
—&—
Direct Importers.

47, Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Nkrumah Outlines Foreign Policy

THE Prime Minister of Ghana, Dr. Nkrumah announced in a historic speech to the Legislative Assembly in Accra on Tuesday that the new State, like India, will not align itself with any group of powers.

Dr. Nkrumah said: "As Ghana achieves independence it observes a world torn and divided in its political relationship. The Government of Ghana, therefore, feels at this stage the country should not be aligned with any group of powers or political blocs."

He added: "The Government of Ghana does not intend to follow a neutralist palicy in its foreign relation, but it does intend to preserve its independence to act as it seems best at any particular time.".

Three Tenets

Dr. Nkrumah said Ghana's foreign policy would be based on three words—dignity, peace and friendship.

"The Government hopes Ghana may become a member of the UN as soon as possible and looks forward to maintaining friendly relations with members of the Commonwealth and all freedom-loving nations."

Referring to the Commonwealth Dr. Nkrumah said: "It is important to realise that...we can stand on our own feet.

"The foreign policy of Ghana will not, therefore, be dictated by a need for us having to seek assistance from other countries."

"We do not seek continuance of any such aid on the basis of a gift from richer members of the Commonwealth. But we do believe that, under certain circumstances, development expenditure in Ghana by Commonwealth countries might be undertaken on the basis of equality and mutual benefit."

Spurious Axiom

Dr. Nkrumah said one of the spurious axioms of colonialism was that those who carried out the policy of the colonial power, however well-intentioned, almost always subconsciously sought a solution to the problems of the colonial territory in terms of a solution applicable to the so-called mother country.'

"In our view we must seek an African solution to problems Africa. This does not, of course, mean we reject western influence as such, nor that we think all western techniques and methods are not applicable in Africa. It does however mean that in Ghana we must look at every problem from an African standpoint."

SAIC Condemns New Verwoerd Bill

THE South African Indian Congress has strongly condemned the Native Laws Amendment Bill now before Parliament, as a measure which makes deep inroads into civil and religious liberties in the Union, further increases the arbitrary powers of Dr. Verwoerd and entrenches apartheid more deeply in the lives of the South African people.

The statement adds: "This Bill's chief purpose would appear to be the ending of voluntary contacts between the African people and the rest of the Union's multi-racial population. If the Bill becomes law then under clause 29 it will be unlawful for anyone to come into contact with an African unless permission is first obtained from the Minister of Native Affairs.

"This new restriction on the right of free association and assembly is a direct attack on civil and religious liberties. The SAIC calls upon those who cherish these basic liberties to come together in a mighty opposition. It is important for the religious leaders in the Union to realise that the Bill is bad not only in relation to their own activities but also in relation to all forms of contact the Bill seeks to prohibit.

"Already the Nationalists have given Dr. Verwoerd great arbitrary powers and these further powers must be strenuously opposed. The Bill as a whole seeks to give wide powers to Dr. Verwoerd in relation to the African people and it seeks to entrench apartheid even deeper into the lives of the South African people.

'There is an urgent need for all right thinking people of South Africa to come together in opposition to this vicious measure."

Non-Europeans Mourn Archbishop's Death

SOUTH AFRICANS of all races received the news of the death of the Archbishop of Cape Town, Dr. Geoffrey Clayton, with a sense of shock, for he was greatly admired by all for his courageous stand against all forms of injustices in the country.

On Friday morning when the news reached Johannesburg, among the City's thousands of mourners were the 156 treason suspects. At the Drill Hall there was a feeling of personal loss for the leaders facing the treason charge had come to love and respect Dr. Clayton not only as the Patron of the Treason Trial Defence Fund, but as a champion of freedom and liberty.

Typical of the attitude of the late Archbishop was his wish that his ashes "should be interred somewhere where there is no colour bar—not in a cemetery preserved for Europeans."

Messages of sympathy were conveyed to the Bishop of Johannesburg by 156 treason suspects and also by Dr. G. M. Naicker, Chief A. J. Luthuli, Messrs. R. September, P. Beyleveld and L. Levy on behalf of the S.A.I.C., A.N.C., S.A.C.P.O., S.A.C.O.D. and S.A.C.T.U. respectively.

The Treason Suspects

In their message, the treason suspects said that Dr. Clayton had won the esteem of the people of South Africa and added that in these critical times the country could ill afford the loss of men of such idealism and vision. "As persons involved in this historic 'treason' inquiry we will be for ever indebted to him for his vital share in sponsoring the Defence Fund launched in order to ensure a fair trial for us all."

In their message the Congresses said: "In true Christian traditions, the late Archbishop unceasingly championed the cause of justice and democracy in our multi-racial society at a time when this was most essential. His contribution in the field of race relations and his outspokenness against apartheid will forever be cherished by us and by millions of the underprivileged peoples of the Union. Dr. Clayton's death has resulted in a serious loss to South Africa and her people."

Among the hundreds of individuals who called on the Bishop of Johannesburg to convey their sympathies were Dr. Y. M. Dadoo, the banned leader of the South African Indian Congress and Moulvi I. A. Cachalia.

Strengthen Afro-Asian Solidarity

—BANDUNG PREMIER

THE Prime Ministers of China and Ceylon, Mr. Chou En-Lai and Mr. S. W. R. D. Bandaranaike, stated in a joint statement in Colombo, that they reaffirmed their adherence to the principles accepted by the Afro-Asian nation that met in conference at Bandung in 1955, and which were an extension of the five principles of international co existence and co-operation, popularly known as Panch Shila.

They declared that it was necessary to strengthen the solidarity of the Afro-Asian nations to oppose in that area, the aggression and the expansion of the imperialist and colonial forces, that were still trying desperately to thwart the freedom and progress which the peoples of the world were striving to achieve in keeping with the spirit of the new age.

Referring to the national movements in Africa and Asia, in his speech during Ceylon's Independence Day Celebrations, Mr. Chou En-lai said: "In less than twelve years since the conclusion of the Second World War, many countries in the oldest continents of Asia and Africa which were reduced to colonies or dependent countries, have regained their independence one after another and many old nations are rejuvenating one after another.

"From the Pacific Ocean and Indian Ocean, through the Red Sea and the Mediterranean, up to the other side of the Atlantic, a mighty tide of national independence movement is rolling. Under the impact of this tide, the framework of colonial rule is crumbling. Behind us stands the whole awakening and resurgent Asia and Africa."

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

"I Loathe And Detest Apartheid..."

—NKRUMAH

DR. NKRUMAH, Prime Minister of Ghana, flared up and thumped the table at an Accra Press conference when questions about the position of Africans in South Africa were asked. "I loathe and detest apartheid," he said. "It does not conform with Christianity. If I had my way I would smash it."

Then he added quietly: "But you cannot interfere in the internal affairs of another nation. If world opinion is strong enough to exert an influence that is another matter."

Dr. Nkrumah told the conference that official representation between South Africa and the new member of the Commonwealth was being discussed, nor did he think it would be difficult to establish this.

Trade between the two countries was growing rapidly, he pointed out, and other things might develop from this.

Talks were going on for a conference of all independent nations in Africa, including Egypt to discuss African problems.

It might be possible to invite South Africa. An African asked about African national movements in Uganda, Kenya and the Central African Federation.

Dr. Nkrumah is quoted by the 'Daily Mail's Ghana correspondent as saying that it might not be possible to invite their representatives to the conference. Ghana would try to keep them informed by expanding information services.

They would do the wisest service by their example in the management of their own affairs.

An Internationalist

On fears that Ghana might campaign against Whites, Dr. Nkrumah commented: "We fight not against any race or colour, but against principles that are wrong. I am an internationalist. Let me ask other nations to remember that we are trying to do in 10 years what other nations have taken 100 years to do.

"I welcome criticism so long as it is constructive."

Earlier, Dr. Nkrumah made this declaration: "So long as I am Prime Minister, Ghana will not leave the British Commonwealth."

The question of Ghana becoming a republic was not in his mind either.

"Different Matter"

He added, however: "But if this were to be demanded by the people that would be different."

Dr. Nkrumah several times emphasised his wish to continue cordial relations with Britain. He also spoke of the vital need for British officials to help in Ghana's "great experiment."

It would be some years, he thought, before Ghana could have an African Governor-General.

The present Governor-General Sir Charles Arden-Clarke, is retiring soon.

Michael Scott At Ghana's Birth

THE Rev. Michael Scott told the following to a special representative of the "Witness":

"The emergence of Ghana as an independent African State is already having many important repercussions in Africa and among Colonial peoples generally. It is likely to have far-reaching effects on French Colonial policy, which has always been directed hitherto towards the integration of her African territories into the French Union.

"This policy is being increasingly repudiated by Africans. The demand for self-government independently of the French Parliament has been given impetus first by events in North Africa and now by the creation of Ghana.

African Vitality

"The celebrations themselves, spectacular as they have been as demonstrations of African vitality and good humour, are less important than the great outstanding fact that Africans have shown their ability to pursue their legitimate ambitions by peaceful and constitutional means are open to them.

"While everyone realises that Ghana has yet to prove itself to Africa and to the world, its history up until this week's great climax has undermined the hollow argument of Apartheid that a people must go through hundreds of years of tutelage to a 'superior race' and undergo all the humiliations and restraints of legal colour barriers in every department of life before it can govern itself."

Non-European Team Represents South Africa Overseas

THE South African Table Tennis Association has taken the initiative in sending a team to Stockholm to participate in the world table tennis tournament. This is the first time that a non-European representative team has been sent out of the country to take part in an international competitive sport.

The team comprising of four Indians and one Coloured from the Cape left by air last week under the manager, Mr. C. M. Bassa, who is the president of the association. They meet a powerful Japanese side, and results will be awaited with eagerness.

Although this team in its initial venture may not overcome the opposition, it is nevertheless, a big stride forward in the progress of sport. The participating organisation is affiliated to the international association and has an open constitution, whereas the all-White organisation in South Africa is open to Europeans only.

A Pointer

In an editorial comment the "Natal Witness" writes:—

The fact that South Africa is represented at the world table-tennis championships in Stockholm by a non-White team has not aroused much comment—presumably because table-tennis is not a premier national sport. Nevertheless it is revolutionary for South Africa to be represented in this way—and in the eyes of the world it is "South Africa" which is represented, whether or not White South Africans prefer to avert their gaze.

Similar situations will inevitably arise in other fields of sport. The international body controlling soccer last year considered an application from the South African non-White organisation but, unlike the table-tennis authorities, deferred its decision; it is probable that non-White cricketers will request fixtures against the M.C.C. and other touring teams; and South Africa's participation in the Olympic Games may well come up for review.

It would be tragic indeed if racial ill-feeling should be generated in a sphere which could, with tact and understanding, help towards harmonious relations. The Government has declared that it will place no obstacles in the way of overseas tours by South African non-Whites, but that it is opposed to mixed games in the Union. This is a realistic appraisement of the hard facts of South African life. But we will have to move with the times, unless we are prepared to accept isolation from international sport.

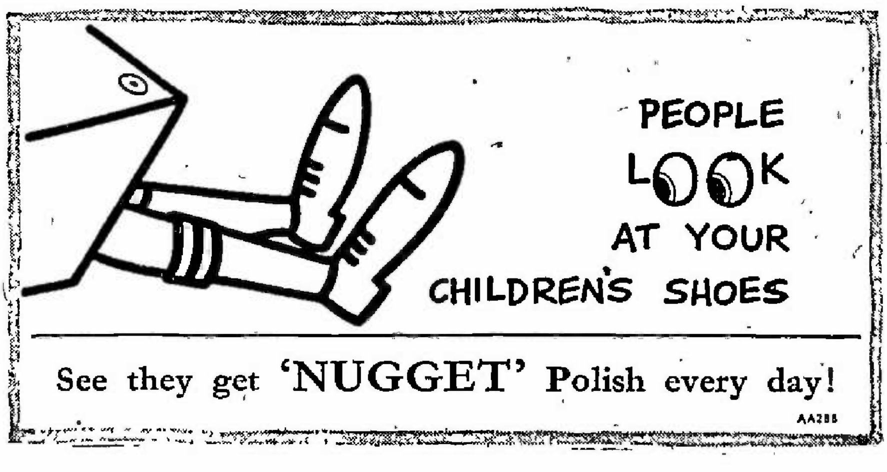

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Anti-S.A. Riot In Ghana

HUNDREDS of Africans in Accra, the capital of Ghana, went wild shouting slogans against the South African Government and White race in general last (Monday) night after listening to a lecture by the Rev. Michael Scott.

He called on the people of Ghana to do all they could to liberate their oppressed brothers in "that hot-bed of racialists and imperialists called South Africa."

The audience shouted slogans including, We shall also sack all White men from our new State if South Africa continues to play the fool. Sack them from the United Nations. Sack them from the Commonwealth or else we leave."

Mr Scott said: "Africans in South Africa today are subjected to all forms of privations and torture. Their only alternative is to die.

It was time that the United Nations thought of imposing sanctions on South Africa to teach its leaders some sense.

Otherwise that world organisation would be looked upon with spite by all sovereign States in Africa.

U.S. Woman To Be Deported

AN American citizen who for the past few years has been living in Durban, is being held in the Johannesburg Fort until she is deported.

Mrs. Mary Louise Hooper, well known in Natal for her activities in liberal organisations, was arrested in a Johannesburg Hotel on Sunday morning with a warrant issued under Section 22 of the Immigration Act which empowers the Minister of the Interior to deport anyone who is not a South African citizen without giving a reason.

The section also empowers him to keep any person in custody until deportation.

Mrs. Hooper was a keen sympathiser with the African people's aspirations and was a friend of some of the non-European treason suspects.

BOOKKEEPING is necessary to commercial success. 47 years of successful educational service by the School of Accountancy guarantees to build careers by Home-study methods. Write for free book, "The Direct Way to Success" which gives details of courses. The School of Accountancy, P. O. Box 4592 (Z), Johannesburg.

ESSAY COMPETITION

SPONSORED BY "INDIAN OPINION"

SUBJECT:—"The Quality In Mahatma Gandhi That Impressed Me Most"

This competition is open to all races. Contestants must be under 25 years of age.

PURPOSE: To encourage young South Africans to study the life of the great Mahatma Gandhi and thereby to drink from the fountain of wisdom of one of the greatest leaders the world has ever known.

LENGTH: Essays are not to exceed 1,000 words.

PRIZE: First Prize..........................£5
Second Prize..........................£2 10s.
Third Prize..........................£1

10 consolation prizes of 5s. each will also be given.

The judges' decision will be final and no correspondence will be entered into on the merits or demerits of any essay entered. No essays will be returned. An entry fee of 1s. should be posted with each essay entered.

All entries to be sent to:

THE GANDHI COMPETITION, "Indian Opinion," Private Bag, Durban.

CLOSING DATES: All essays must reach this office by June 1st, 1957. Essays arriving after that date will not be accepted: The winning essay will be published in "Indian Opinion."

IMPORTANT: Please fill in the entry form below and post it with your entry fee before **April 15.** The closing date for the essay is **June 1.**

Results will be published in this Journal.

NAME (block letters)..........................*RACE*..........................

PROFESSION..........................*AGE*..........................

ADDRESS (block letters)..........................

....

Entry Fee: 1s. in stamps.

Books For Sale

My Dear Child—Gandhiji	2	3
My Religion—Gandhiji	4	3
Gathered At Bapu's Feet	1	6
Truth Is God	4	0
Story Of The Bible—S. K. George	8	6
Hindu Dharma	8	6
A Compass for Civilization—Gregg	6	3
Key to Health—Gandhi	1	6
At the Feet of Bapu—Chandwala	8	6
A Preparation For Science—R. B. Gregg	2	6
Bapu My Mother—Manubehn	1	6
Nature Cure	1	9
Story Of My Life	2	6
Unto The Last	1	0
Communal Unity—Gandhiji	25	0
Diet and Diet Reform—Gandhiji	5	0
Cleanings—Mira	1	6
Selections from Gandhi—N. Bose	10	0
Bhoodan Yajna	2	0
Sardar Vallabhbhai Patel (Vol.I)—N. D. Parekh	15	0
The Diary of Mahadev Desai—V. G. Desai	12	0
A Nation Builder At Work —By Pyarelal	1	6
My Experiment With Truth—Gandhiji	15	0

Obtainable From:

"Indian Opinion"

P. Bag, Durban, Natal.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

MISS TEHMI SORABJEE RUSTOMJEE

has pleasure in announcing that she has been appointed as Agent for:—

NATIONAL MUTUAL LIFE ASSOCIATION OF AUSTRALASIA LTD.

(INCORPORATED IN VICTORIA, AUSTRALIA,)

ESTABLISHED 1869

A LIFE POLICY WITH THE NATIONAL MUTUAL ENSURES ABSOLUTE SECURITY WITH GOOD BONUSES

Please write or inquire for further particulars:

106 Mansfield Road, DURBAN.

P.O. Box 476. **Telephones: 47888.**

Telegrams & Cable: "SORABTEM." **47453.**

BOOKS FOR SALE

COTTAGE INDUSTRIES AND THEIR ROLE IN INDIAN ECONOMY—Prof. Rao	2	6
THE DELIVERANCE (A picture of the palpitating life of the joint family)	4	6
INDIAN STATES' PROBLEM (Gandhiji's Writings an Utterances)—M. K. Gandhi	10	0
FOUNDATIONS OF PEACE (Critical study of the conditions which precipitated two world wars—K. T. Shah	15	0
DELHI DIAY—Gandhiji	10	0
MY GANDHI—Dr. John Haynes Holmes	12	6
A SURVEY OF RACE RELATIONS (1934-54)	5	0
A PROPHET OF THE PEOPLE —T. L. Vaswami	8	6
GITA MEDITATIONS —T. L. Vaswani	8	6
KRISHNA STORIES —T. L. Vaswani	7	6
A VISION OF FUTURE INDIA—K. G. Mashruwala	2	0
SOVIET ATTITUDE TOWARDS CHINA Pacts And Facts—Stanley Powell	5	0
AMONG THE GREAT (Conversation with Romain Rolland, Mahatma Gandhi, Bertrand Russell, Rabindranath Tagore and Sri Aurobindo)—Dilip Kumar Roy	23	0
TWO HISTORICAL TRIALS IN RED FORT —An account of the trial of the Officers of the I.N.A.	14	0
WHY CRIPPS FAILED (Documented account from the Indian Nationalist point of view)—M. Subrahmanyan	2	6
GANDHI-JINNAH TALKS (Text of Correspondence and other relevant matter)	2	6
INDIAN CHRISTIANS —G. A. Natesan	7	6
SEVEN MONTHS WITH GANDHI —Krisnadas	12	6
A RIGHTEOUS STRUGGLE —Mahadev Desai	2	3
GANDHIJI AS WE KNOW HIM—Intimate and delightful incidents by various writers	9	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. I.—M. K. Gandhi	15	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. II—M. K. Gandhi	14	0
FROM YERAVDA MANDIR —M. K. Gandhi	1	0

Obtainable from:

'Indian Opinion,'

P.Bag, Durban, Natal.

Printed and published by Mrs. Sushila Gandhi at Phoenix, Natal.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

ઈન્ડિયન

ઓપિનિયન

મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.
ભૂતપૂર્વ તંત્રી સ્વ. મણીલાલ ગાંધી

★
પ્રથમ કામ, પછી મળે તો, કામ જેટલા દામ, આ થઇ પરમાત્માની સેવા, દામ પહેલા માગો તો તે થઇ સેતાનની સેવા.
—ગાંધીજી.
★

★
કામનાને ન સંતોષવી એ સારું છે. પણ શરૂ કર્યા પછી તેને રોકવી અસંભવિત નહિં તો મુશ્કેલ તો છે જ.
—ગાંધીજી.
★

પુસ્તક ૫૫ મું—અંક ૧૦ | તા. ૧૫ માર્ચ, ૧૯૫૭. | છુટક નકલ પે. ૬

સાચું શિક્ષણ

(નવલભાઈ શાહ)

નાના સરખા ગામમાં એક નિશાળ હતી. એ નિશાળના શિક્ષકની આસપાસનાં બધાં જ ગામોમાં પ્રતિષ્ઠા હતી. બાળકોને ભણાવવામાં પણ તે પ્રાણ સાટે કાળજી રાખતો. શાળાનો વખત થાય ત્યાર પહેલાં જ તે શાળાએ પહોંચી જતો, જાતે જ ઘંટ મારતો, ઓરડા ને મેદાન પણ સાફ કરી લેતો, જરૂર પડે તો ગામના બાળકોને તેડવા પણ જઈ આવતો. આખો દીવસ મહેનત કરતો. બપોરે છુટી કે સાંજનો ઘંટ બરાબર વાગે છે કે નહીં તેની પણ ચીવટ રાખતો. શાળાનું નાનું કે મોટું ગમે તે કામ હોય તેમાં એ શિક્ષકની કાળજી દેખાયા વગર રહે નહીં. સફાઇ, નિયમિતતા અને ચોકસાઈ બાબતમાં એ શાળા નમુનારૂપ હતી. આટલું બધું હોવા છતાં શિક્ષક ઘણીવાર નિરાશ થઇ જતો; કોઇ દીવસ તેને બહાર જવાનું થાય કે બીજું કાંઈ કામ આવી પડે તો કામ અટકી પડતુ.

એક દીવસ એ શિક્ષકને વિચાર આવ્યો, આ હું એકલો જ મથું છું, બધી જવાબદારીનો ટોપલો માથે લઇ ને ફરૂં છું, એના કરતાં લાવને દરેક વર્ગમાંથી એક બે ઉત્સાહી વિદ્યાર્થીઓને જવાબદારી સોંપું. આમ શાળા પંચાયત સ્થપાઈ. હવે શિક્ષકને ઘંટ મારવાની ચિંતા નથી, વિદ્યાર્થીઓની ટુકડીઓ પડી ગઇ છે. અને બધું કામ શાળા પંચાયત કરે છે. રોજ સાંજે શાળા પંચાયતના સભ્યો ને શિક્ષક ભેગા મળી કામનો વિચાર કરે છે. આમ એકમાંથી અગિયાર થયા. શિક્ષકનું કામ સરળ થયું; સાથે સાથે એ બધા સભ્યોમાં પોતાના જેવી જાગૃતિ લાવવાની જવાબદારી વધી.

વર્ષો સુધી આ રીતે કામ ચાલ્યું. એનું જોઇ બીજે પણ આ રીતે કામ ગોઠવાયું. પણ એક દિવસ શિક્ષકને લાગ્યું કે આમાંય કાંઇ ખામી છે. મારી જાગૃતિ અગિયાર જણમાં તો આવી પણ બાકીના બીજા વિદ્યાર્થીઓનું શું? તેઓ ઘંટ વાગે તે પ્રમાણે કામ કરવાને જ ટેવાયા છે. તેમને કોઇ કે'નાર જોઇએ. મારી જાગૃતિ તેમનામાં ઉતરી નથી. અને જો એ ન ઉતરે તો ઘેર જશે ત્યારે હતા એવા ને એવા જ થઇ જશે. એટલે એક દિવસ શિક્ષકના દિલમાં વિચાર આવ્યો; 'શું બધા જ વિદ્યાર્થીઓ પોતાની જવાબદારી સમજીને કામ ન કરે?

ઘણા દિવસ મંથન કર્યું. તેના દીલને ખાતરી થઇ કે જ્યાં સુધી બે કે પાંચ માણસ ઘંટ વગાડનાર હશે, ટુકડીઓ પાસેથી કામ લેનાર હશે ત્યાં સુધી બધાં બાળકોમાં જવાબદારી પૂર્વક જીવવાની તઇયારી નહીં થાય. એક દિવસ તેણે પ્રાર્થના પછી જાહેર કર્યું: આજથી આપણે સૌ જવાબદારી પુર્વક બધાં કામો કરીશું. હવે ઘંટ નહીં વાગે, હવે સફાઇ કે ટુકડીનો નાયક એના સભ્યોને બુમ નહીં પાડે. સૌ સૌના નાયક. સૌ સૌની જગ્યાએ પોતાનું કામ કરી લે. આપણી શાળા પંચાયતનું વિસર્જન થાય છે.

ગામમાં વાત પહોંચી. લોકો કહેવા લાગ્યા. આ માસ્તર શું કરવા બેઠા છે? આમ તે કાંઇ નિશાળ ચાલતી હશે.

અને વાતેય ખરી પડી. બીજે જ દીવસે અવ્યવસ્થા ઉભી થઇ. કેટલાક બાળકો વહેલાં આવ્યાં. કેટલાંક મોડાં આવ્યાં, કોઇ તેડવા ન ગયું એટલે કેટલાંક તો આવ્યાં જ નહીં. એવું જ બધા કામનું. લોકો કહેવા લાગ્યા, જોયું ને આ બધું શું ચાલે છે? આમ તે કાંઇ નિશાળ ચાલતી હશે? પણ શિક્ષકનો આત્મા કહી રહ્યો હતો આજ સાચું શિક્ષણ છે. આ શિક્ષકનું કામ વધી ગયું. પ્રત્યેક બાળકમાં શિક્ષકનો અંશ ઉતરે તે કામ તેણે ઉપાડી લીધું. બાળકોમાં નવો ઉત્સાહ આવ્યો. ચાર, પાંચ દીવસમાં જ એક શિક્ષક નહીં આખી શાળા શિક્ષક બની ગઇ. હવે કોઇ ઘંટ વાગવાની રાહ નથી જોતું, હવે કોઈ આ કામ આ ટુકડીનું ને આ કામ ફલાણી ટુકડીનું એમ નથી વિચારતું. રસ્તામાં કાગળનો કકડો પડ્યો હોય તો જેની નજરે સૌથી પહેલો પડે તે ઉપાડી લે છે. અરે, ખુબીની વાત તો એ છે કે કાગળનો કકડોય પડતો નથી. આ થઇ કેળવણીની પદ્ધતિમાં ક્રાંતિ. એમાંથી તઇયાર થએલાં બાળકો ઘેર જઇને ઘંટની રાહ જોતાં નથી. જે સદ્‌ગુણો બાળકના જીવનમાં શિક્ષક સિંચવા માગતો હતો તે તેમના જીવનમાં વણાઇ ગયા.

—'વિશ્વવાત્સલ્ય'માંથી.

યુનીવર્સીટીના વિદ્યાર્થીઓ

નાટાલ યુનીવર્સીટીના પ્રીન્સીપલ ડો. ઇ. જી. માલહર્બે મેરીટઝબર્ગમાં ૧લી માર્ચે વિદ્યાર્થીઓ સમક્ષ બોલતાં કહ્યું હતું કે ગોરા વિદ્યાર્થીની સંખ્યા યુનીવર્સીટીમાં આ વર્ષે ૨૮૦૦ જેટલી થશે એટલે બસે વિદ્યાર્થીઓ વધશે

(અનુસંધાન માટે જુઓ કોલમ ૪.)

યુનીવર્સીટીના વિદ્યાર્થીઓ

(પહેલી કોલમથી ચાલુ)

ગયે વર્ષે ૨૬૦૦ વિદ્યાર્થીઓ હતા જે પૈકી ત્રીજા ભાગના મેરીટઝબર્ગમાં અને બે ભાગના ડરબનમાં હતા. તેમણે કહ્યું હતું કે બીજા સ્થળો કરતાં નાટાલમાં સંખ્યા વધતી જશે એમ લાગે છે. નાટાલમાંથી ગોરા વિદ્યાર્થીઓ હજુ વસ્તીના પ્રમાણમાં યુનીવર્સીટીમાં ઓછા જાય છે. નાટાલમાં ૧૭૦ માણસે એક વિદ્યાર્થી યુનીવર્સીટીમાં જાય છે. કેપમાં ૧૫૦ માણસે એક અને ટ્રાંસવાલમાં ૧૪૦ માણસે એક તેમજ ફ્રીસ્ટેટમાં ૧૨૦ માણસે એક છે.

ફરગુઅર્ડનાં બીલમાં વિનાશની વાસ

એલન પેટન

દક્ષિણ આફ્રીકાની લીબરલ પાર્ટીના રાષ્ટ્ર પ્રમુખ મી. એલન પેટને એક નિવેદનમાં કહ્યું છે કે: યુનીયનની ફેડરેલ પાર્ટીએ નેટીવ એફેર્સના પ્રધાન ડો. એચ. એફ. ફરગુઅર્ડને દુર કરવાની જે હાકલ કરી છે તેને તેઓ હાર્દિક ટેકો આપે છે.

માનવંત જી. હીટન નીકલ્સ પી. સી. જેઓ ફેડરલ પાર્ટીના નેતા છે તેઓનાં એક નીવેદન ઉપર બોલતાં મી. પેટને કહ્યું હતું કે મને ધાર્મીક, સામાજીક કે રાજકીય કારણ માટે કોઇ પણ સાઉથ આફ્રીકન મિત્રો સાથે સંબંધ રાખતાં કોઇ પ્રધાન અટકાવી શકે એ વાત જ મારા ધ્યાનમાં નથી આવતી. મારે કોની સાથે સંબંધ રાખવો અને કોની સાથે નહીં તે કોઇ પણ પ્રધાન મને ન કહી શકે. આ બાબતમાં ડો. ફરગુઅર્ડ પણ મારા જ જેવો એક માનવી છે, અને તે મારા ઉપર અમુક હદ સુધી જ સત્તા ચલાવી શકે પણ જ્યારે તે મને એવો હુકમ કરે કે

(અનુસંધાન માટે જુઓ પાનું ૧૧૮)

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

"ઇન્ડિયન ઓપિનિયન"

શુક્રવાર તા. ૧૫ માર્ચ, ૧૯૫૭.

સ્કુમન જવોજ જોઈએ

રેન્ડના બાયકોટ વિભાગના આફ્રિકનોએ જે છેલ્લો નિર્ણય લીધો છે તેવી જેઓ સાઉથ આફ્રિકા વિશે થોડી પણ માહીતી ધરાવે છે અને થોડું પણ વિચારી શકે છે તેઓએ આશા રાખીજ હતી.

આ સવાલ હવે જોહાનીસબર્ગનો કે બસ કંપનીનો અથવા ફક્ત બાયકોટરોનોજ રહ્યો નથી. પ્રધાને પોતાની અણઆવડતને લીધે આ મર્યાદીત સામાજીક સવાલને વિસ્તારીને સમસ્ત રાષ્ટ્રનો રાજકીય સવાલ કરી મુકયો છે. બાયકોટરોએ જે નિર્ણય લીધો છે તે જો અમલમાં મુકાશે તો આ દેશની આર્થીક પરીસ્થીતી ઘણી ગુંચવણ ભરી થઈ જશે અને આફ્રિકનો ભૂખમરાથી પીડાશે. આ ધમકી નથી પણ સત્ય છે. અમારા ધારવા મુજબ આફ્રિકનો આજે ઘણા મકકમ થયા છે. સરકારે બધી બાજુથી બાયકોટને કચડી નાંખવાનો પ્રયત્ન અજમાવી જોયો હતો. આફ્રિકનો મકકમ થયા છે તેનું કારણ એ નથી કે, તેઓએ સરકારની કંઇક નબળાઇ જોઈ લીધી છે, પણ સરકારના અન્યાયી ઈલાયદાપણાને તેઓ સહન કરી ન શકે તે હદે હવે તેઓ પહોંચી ગયા છે.

આજે બધાએ મળીને આ સવાલનો ઉકેલ શોધવાની ઘણી જરૂર છે, કારણ જો આફ્રિકનો હડતાળ પર ઉતરશે તો તેનું પરીણામ બધા માટે ઘણું ભયંકર આવવા સંભવ છે.

એલેકઝાંડ્રા ટાઉનશીપની બસ કંપનીએ ભાવમાં એક પેનીનો વધારો કર્યો તેથી આ બધી ખટપટ ઉભી થવા પામી છે. આફ્રિકનોએ આનો વિરોધ કર્યો કારણ તેમના જુજ પગારમાં તેઓ આ વધારો આવકારી શકે તેવી તેમની આર્થીક સ્થિતિ નથી. બસ કંપનીએ આફ્રિકનોની ફરીયાદને તરછોડી અને પરીણામે બાયકોટની ચળવળ ઉભી થવા પામી. આજ કંપનીની બસો બીજા રસ્તાઓ પર પણ દોડતી હતી અને તેથી ત્યાંના રહીશોને જણાયું કે એલેકઝાંડ્રાની જેમ ભાવીમાં અમારો પણ વારો આવશે. તેથી તેઓએ પણ બસ બાયકોટની ચળવળમાં સહકાર આપી બાયકોટ કર્યો. આ બધાનાં પરિણામે પ્રધાન ખુબ ચીઢાયા અને તેને રાજકીય ચળવળ માની લીધી અને એને આફ્રિકન નેશનલ કોંગ્રેસનો એક પૂર્વ રચીત વ્યુહ માની લઇ તેને વધુ પડતી ગંભીરતા આપવામાં આવી.

સમજુ લોકો જોઇ શકે છે કે આ આરોપ ઘણો મૂર્ખાઇ ભર્યો છે. બાયકોટની ચળવળ એ એક પહેલાંથી ગોઠવેલી લડત નથી. આફ્રિકન કોંગ્રેસના નેતાઓને આ ચળવળ સાથે સાંકળી લેવા એ સત્યથી ઘણું વેગળું છે. ઉપરાંત વધુ અવિચારી પગલું પ્રધાને એ ભર્યું કે, ચળવળને તોડી પાડવાની ધમકી આપી અને બસ માલીકોને મકકમ રહેવાની સલાહ આપી પોતે આ લોકો સામે એક ગોરો મોરચો ઉભો કરવાની જાહેરાત કરી.

પરિણામે સમસ્ત આફ્રીકન પ્રજાના મનમાં એક ભય પેઠો કે કાળા સામે એક ગોરો મોરચો ઉભો કરાઇ રહ્યો છે. પ્રધાનના આવા વલણથી બીજા બસ માલીકોને પણ પોતાના ભાવ વધારવાને ઉત્તેજન મળશે. એવો ભય પણ આફ્રિકનોના મનમાં પેઠો હતો. પરીણામે સમસ્ત દેશમાં આફ્રિકનોએ સહાનુભૂતિ બતાવવા બસ બાયકોટ અપનાવ્યો અને તેમ કરી બસ માલીકોને પોતાનો વિરોધ જણાવ્યો.

જોહાનીસબર્ગના મેયરે આ અવસરે અંગત અરજ કરી કે બાયકોટ બંધ કરો તો હું તમારા પગારમાં વધારો કરાવવા પ્રયત્ન કરીશ. આ પગાર વધારાની વાટાઘાટ દરમ્યાન જોહાનીસબર્ગની ચેંબર ઓફ કોમર્સ પોતે એક પેની વધારો આપશે એવું જણાવ્યું હતું. આ ઉપરથી જણાય છે કે કેટલાક ગોરાઓ આનો સારો ઉકેલ શોધવાની ઇચ્છા ધરાવે છે. આમ હોવા છતાં આફ્રિકનો આ સુચના સ્વીકારી શકયા નહોતા. કારણ ચેંબર ઓફ કોમર્સ ૨૫ હજાર પાઉન્ડનું ફંડ ભેગું કરી તેમાંથી પ્રત્યેકને એક એક પેની આપવાની હતી. ફંડ ખલાસ થતાં શું? એની બાહેંધરી તેઓ આપતા નહોતા. તેમજ મેયર પણ પગાર વધારવાની બાહેંધરી આપી નહોતા શકતા. આ ઉપરાંત આ સુચના સ્વીકારવામાં સવારના કામે જતાં પહેલા કયુમાં ઉભા રહી. ૫ પેનીની ટીકીટો લઈ કામે જવું અને સાંજના કયુમાં ઉભા રહી એક પેની પાછી મેળવવી એ એક થકવી નાંખનારી કંટાળા ભરી બીના જણાઇ.

બીજી બાજુથી કેટલાક ગોરા વર્તમાન પત્રોએ બસ બાયકોટની ચળવળના નેતાઓને વખોડી કાઢયા અને ગોરા મોટરકાર વાળાઓને તેમને ન લઇ જવા લાવવાની સલાહ આપી.

આ બધાની ઉપરવટ હવે પ્રધાને તે રસ્તે દોડતી બસો સાવ બંધ કરી દીધી છે અને તે ભાવ કરતાં ઓછે ભાવે તે રસ્તાપર ખાનગી કે બીજી કંપનીની બસો ને દોડવાની પરવાનગી નહીં આપવામાં આવે એમ જાહેર કર્યું છે.

આનું પરીણામ એ આવ્યું કે આફ્રિકનોએ જોયું કે સુલેહના બધા દરવાજા બંધ કરી દેવામાં આવ્યા છે તેથી તેઓએ જણાવી દીધું કે અમે હંમેશ માટે ચાલીને કામે જઈ શકીએ તેમ નથી, અને પરીણામે હડતાળની દશામાં આવીને આ ચળવળ ઉભી છે.

આ બધુ પ્રધાન સ્કુમેનની અણ આવડતનું પરીણામ ગણાય. હજી મોડું નથી થયું વાતાવરણ વધુ બગડે તે પહેલાં જો આ સવાલનો યોગ્ય ઉકેલ શોધી અમલમાં નહીં મુકાય તો આ દેશનું ભાવી શું હશે તે કહી નથી શકાતું.

આપણા બધાની પણ કાંઇક ફરજ તો રહેશેજ. ફકત જોયા નહીં કરાય. સરકારે જે પરીસ્થીતી ઉભી કરી છે તેને તે કાબુમાં લાવી શકે તેમ નથી. ગમે તેટલી ધમકીઓ અપાયાં છતાં સત્ય એ છે કે તેઓ બાયકોટનો નાશ ન કરી શકયા અને જયાં સુધી આ સવાલનો ઉકેલ નહીં આવે ત્યાં સુધી આ ચળવળનો અંત નહીં જ આવે.

આપણે શું કરી શકીએ? સૌથી પ્રથમ દેશની તથા દુનીયાની પ્રજાને અમે જણાવીએ છીએ કે, પ્રધાન પોતાનો વાંક આફ્રિકન કોંગ્રેસ પર ઓરાઢી દે છે સૌથી પ્રથમ તેમણેજ જાહેર કર્યું કે આ કાર્ય કોંગ્રેસનું છે. આમ છતાં કોંગ્રેસના નેતાઓએ પોતાનો મદદ માટેનો હાથ લંબાવ્યો હતો. પ્રધાન પોતેજ સુલેહ માટે તઇયાર નથી. તે જો તઈયારી બતાવે તો આફ્રિકન કોંગ્રેસના નેતા અને બાયકોટના નેતા સુલેહ માટે તઇયાર જ છે આની ખાત્રી કરવી હોય તો કોમર્સના નેતાઓ આગળ આવી અને સુલેહ માટે વાટાઘાટા કરે. અને આફ્રિકનોની ઇચ્છા જાણી લે અને આ સવાલનો યોગ્ય ઉકેલ શોધે આમ થશે તોજ સાચી સુલેહ થશે. પણ જયાં સુધી વાહન ખાતાના પ્રધાન સ્કુમેન રહેશે ત્યાં સુધી આવી શકયતા સંભવતી નથી." વડા પ્રધાન જો ખરેખર આ સવાલનો શાંતી ભર્યો ઉકેલ લાવવા ઇચ્છતા હોય તો અને જો તેઓ આને એક રાજકીય પ્રશ્ન તરીકે ન વાપરવા માંગતા હોય તો પ્રધાન સ્કુમેનને દુર કરે.

માઉ માઉ કેદીઓ

કેનીયામાં માઉ માઉ કેદીઓની કેમ્પમાં ૨૦મી ફેબ્રુઆરી સુધીમાં આશરે ૩૦ હજાર માણસો છે, દર માસે ૧૭૦૦ ને છોડવામાં આવે છે. કીકીયુ, એમ્બુ, અને મેરુ જાતિના ખાસ કમીશનર મી. સી. એમ. જોહન્સને કહ્યું કે, અત્યાર સુધીમાં ૪૦ હજાર છોડી મુકાયા છે. જેમાંથી ફકત ૩૦ ને ફરીથી પકડવામાં આવેલા પણ પોલીસનો આંકડો બતાવે છે કે, દર માસે ૪૦૦ કીકીયુ નયરોબીની હદમાં ગેરકાયદે પ્રવેશ કરવા માટે પકડાય છે. તેમજ પોતાના વિભાગની બહાર ફરતા પણ ઘણા પકડાય છે.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

ગાંધીજીની જીવન કથા

(કથનાર: ગરટ્રુડ મરેય)'

પ્રકરણ ૨જું

કિશોરવય

વખત જતાં ગાંધીજી એક અનુકરણીય વિદ્યાર્થી બન્યા હતા. તેમનામાં ફરજ બજાવવાની ઉંડી ભાવના પ્રગટી હતી. અને માબાપને તથા શિક્ષકને માન આપી દરેક રીતે પોતાના તરફથી તેઓને સંતોષવાનો પ્રયત્ન કરતા. શાળામાં તેમનાં ખરાબ વર્તન વિષેનો એક પણ દાખલો નથી. જો કે તેઓ બહુ હોશીયાર ન ગણાતા છતાં પણ પ્રખર અભ્યાસથી બે નાની સ્કોલરશીપો તેમણે મેળવી હતી.

તેઓ ઘણા શરમાળ નરમ અને ઠપકો સહન ન કરી શકે તેવા હતા. એક વાર કંઇક ભૂલ થવાથી શિક્ષકે તેમને માર્યા હતા આ વખતે ગાંધીજી ખુબ રડયા હતા તેમના દિલને આથી ઘણો આઘાત થયેલો આ કોમળ લાગણીથી તેઓ બીજાઓનાં દુઃખ પ્રત્યે દયા રાખતા થયા. ખાસ કરીને ગરીબ કહેવાતા અત્યંજો પ્રત્યે લોકો જે તિરસ્કાર ભર્યું વર્તન ચલાવતા હતા તે તેમને અસહ્ય લાગતું હતું. કેમકે તેઓ પણ જે સર્જનહારે બીજાઓને બનાવ્યા છે તેનાં જ બાળકો છે આ વિચાર તેમના મનમાંથી ખસતા ન હતા. તેઓ મોટા થતા ગયા તેમ તેમ એ વિચારો પણ દ્રઢ બનતા ગયા. જ્યારે તેઓ પુખ્ત ઉમરે પહોંચ્યા ત્યારે આ કમનસીબ રંક લોકોને માટે લડવામાં તેઓ કદી પાછા નહોતા પડયા. એટલે સુધી કે તેમના માટે પોતાની જીંદગી પણ તેમણે જોખમમાં મુકી હતી. 'અત્યંજ' એવા ખરાબ નામને બદલે તેઓને 'હરિજન' એટલે 'પ્રભુનાં બાળકો' એ પ્રિય નામથી સૌથી પ્રથમ બોલાવનારા તેઓજ હતા. પણ મારે ગાંધીજી જ્યારે નિશાળીયા હતા ત્યારની વાતો કહેવાની હતી તેને બદલે જરા આગળ પહોંચીને પુખ્ત વયની કેટલીક વાતો કહી ગઇ છું.

તમે સૌ જાણો છોજ કે હજુ પણ ગરીબ અત્યંજોની બાબતમાં હીંદમાં ઘણા લોકો બહુ ખોટી માન્યતા ધરાવે છે અને ગાંધીજીના બાળપણના દીવસોમાં તો એ સૌગણી ખરાબ હતી. તેમની વહાલી માતા કે જે મૃદુ અને પ્રેમાળ હતા છતાં તેઓ પણ અંત્યજોને ફકત અડી જવાય તો એ પાપ થયાનું દ્રઢતાથી માનતા હતા. તેથી તેઓ તેમનાં નાનાં બાળકોને હંમેશાં ઘર પાસે કચરો વાળવા આવતા અત્યંજ છોકરાને જો અડી ગયા હોય તો શુદ્ધ થવા માટે નહાવું જ જોઇએ એવો આગ્રહ રાખતાં હતાં. આવે સમયે ગાંધીજી ફકત સમજાવી લેવા ખાતર "અરે મા એની કંઈ જરૂર નથી." એમ કહીને માતાની નહાવાની આજ્ઞાનું પાલન કરતા. આમ છતાં એમના મનમાં ખાત્રી હતી કે જો તેઓ યોગ્ય દલીલોથી તેમની માને સમજાવી શકે કે સાથે શાળામાં રમતા તેમના ભાઈઓ જેવા જ આ અત્યંજો પણ તેમના ભાઇઓ છે તો જરૂર તેઓ તેમના વિચારો સાથે મળતા થાત.

હાઇસ્કુલમાં ગયા પછી પોતાના દેશ માટે ગાંધીજીને વધારે જાણવાની અને ભાગ લેવાની ઇચ્છા થઇ. હીંદપર અંગ્રેજો રાજ ચલાવે છે અને હીંદીઓને ઉતરતી પંકિતમાં રાખવામાં આવે છે એ વિચારથી તેઓ બહુ દીલગીર થઇ જતા. તેમને કેટલીકવાર એમ થતું કે કરોડો હીંદીઓ પોતાના ઉપર થોડાક અંગ્રેજોને શા માટે અધિકાર ચલાવવા દે છે? (તમે બધા જાણો જ છો કે હીંદની સરખામણીમાં ઇંગ્લંડ એક બહુ જ નાનો દેશ છે). એમ ને એ સમજાયું નહોતું કે; તેનું કારણ હીંદીઓ બહુ ચુસ્તપણે જુદી જુદી ન્યાતીઓ અને કોમોના વાડાઓમાં વિભકત થયા છે. તે ઉપરાંત, તેઓ એમ નહોતા માનતા કે બધાનો એક સામાન્ય નેતા કે આદર્શ હોઇ શકે છે. આથી પ્રત્યેક ન્યાતી કે કોમ પોત પોતાના સ્વાર્થથી બધી ચીજોને જોતી.

એક દિવસે શાળામાં એક મિત્ર તેમને કહ્યું: હીંદીઓ કરતાં અંગ્રેજો બળવાન છે તેથી તેઓ હીંદપર અધિકાર ચલાવી શકે છે અને તેણે એમ પણ કહ્યું કે: તેઓ માંસ ખાઇને અને દારૂ પીને એ શક્તિ મેળવે છે. જો કે આ વાત અકકલ વિનાની જ હતી પણ નિખાલસ દિલના ગાંધીજીએ તેના મીત્રનું કહેલું સાચું માની લીધું. આ વખતે તેઓ હજુ એક બીકણુ બાળક હતા અને પીશાચ તથા સાપના ભયથી મુકત નહોતા થયેલા. સુવાના ઓરડામાં રાતે ભૂત, પિશાચ અને સાપ અડચણ ન કરે તેની ખાત્રી માટે દીવો સળગેલો રાખતા. આથી પેલો દોસ્ત કે જે કશાથી પણ ડરતો ન હતો તેનો તેઓ પર ખુબ પ્રભાવ પડયો હતો. અને તેના પ્રશંસક પણ બન્યા હતા. જીવતા સાપને હાથમાં પકડી શકે એટલો બહાદુર હોવાનું તે જણાવતો. પણ કદાચ તેની એ બડાઇ જ હશે.

તેણે ગાંધીજીને વધારામાં એમ પણ કહ્યું કે: આ બધી હીંમત તેણે માંસ ખાવાથી મેળવેલી છે. માંસ ખાવાનો પ્રયોગ કરવો હોય તો તે ખાનગીમાં જ થઇ શકે. માંસ ખાવું એટલું જ નહીં પણ તેની વાત કરવી એ પણ તેમની આસપાસનાં દરેક જણને કમકમાટી ઉપજાવનારૂં થઇ પડે એવી જુની માન્યતાનાં હીંદુ કુટુંબના આ બંને છોકરા હતા.

ધીરજથી પણ બેશક એ છોકરો ગાંધીજીને સમજાવી શકયો કે જો સઘળા હીંદીઓ માંસ ખાવાનું શરૂ કરે તો તેઓ અંગ્રેજોને બહાર કાઢી શકશે અને સ્વતંત્ર બની જશે. આ દલીલ ઘણી નાદાનીયત ભરી હતી છતાં બિચારા ગાંધીજીએ તે સાચુ માની ને જાતે ખાત્રી કરી જોવાનું નકકી કર્યું. હીંદને આઝાદ કરવા માટે તેઓ એટલા બધા આતુર હતા કે તેનો મિત્ર કદાચ તેની માન્યતામાં ભુલ કરતો હશે તો? એમ પણ તેમને નહીં થયું.

આ પછી બંને છોકરાઓ એક નદીને કીનારે એકાંત સ્થળમાં ગયા અને પેલા દોસ્તે જે તેમને માટે ઘેટાનું માંસ રાંધી લાવી આપ્યું તે ગાંધીજીએ પહેલી વાર ખાધું. વે ઘણું ચીવડ અને બરાબર રીતે રાંધેલુ નહીં હોવાથી બિચારા ગાંધીજીને બીલકુલ સ્વાદીષ્ટ ન લાગ્યું છતાં જેમ તેમ કરીને ખાધું. એ પછી તેમને વિચાર આવ્યો કે એક ગરીબ ઘેટાંને આ ખોરાક તૈયાર કરવામાં મરવુ પડયું છે એથી તેઓ ખુબ અકળાયા એ આખી રાત તેમને બરાબર ઉંઘ નહીં આવી અને જીવતું ઘેટું પેટમાં બેં બેં કરતું હોય એવું ભયંકર સ્વપ્ન આવ્યું જેથી તેમને ભારે દુઃખ થયું.

થોડા સમય પછી તેમને સમજણ આવી કે ગમે તેવા સારા હેતુ માટે પણ મા બાપને કોઇ પણ રીતે છેતરવાં એ ખોટું છે તેમણે માંસ ભક્ષક થવાના વિચારને તજી દેવાનું નકકી કર્યું અને અંગ્રેજોને હરાવવા માટે બીજા કોઇ સારા માર્ગે બળવાન થવાનો વિચાર કર્યો.

કસ્તુરબા જો કે ભણ્યાં ન હતાં. છતાં તેમનામાં સારૂં નરસુ પારખવાની શકતી વિશેષ હતી. તેઓએ જોયું કે, બહાદુરીની વાતો કરનારો માંસાહારી યુવક જે જીવતો સાપ હાથમાં પકડવાની વાતો પણ કરે છે તે પોતાના યુવાન પતીનો મિત્ર થવાલાયક સારો સોબતી નથી. તેઓએ ગાંધીજીને તેનાથી ચેતવ્યા પણ ખરા.

ગાંધીજીએ ટુંક મુદતમાં જ જોયું કે જે માટે તેમની ડાહી પત્ની કકળાટ કરતી તે યુવક દીવસે દીવસે તેઓને અધર્મના અને આકૃતોના માર્ગે લઇ જાય છે.

તે પછી બીજો એક છોકરો જે તેમના કુટુંબમાંનો સગો થતો હતો તેણે બીડી ફુંકવાનું શીખવવા માંડયું મોટા માણસો બીડી તાણીને જે ઠુંઠાં ફેંકી દેતા હતા તે વીણી લાવીને એકાંતમાં ફુંકવા માંડયાં અને પોતાને ચાલાક તથા હુશીયાર માનવા લાગ્યા. કમનસીબે એક ખરાબ કામ બીજાને નોતરે છે તેમ તેઓ હવે ફકત ઠુંઠાં તાણી તાણીને કંટાળી ગયા જેથી આખી બીડી ખરીદવાની ઇચ્છા કરવા લાગ્યા પણ તેના પૈસા બેસે ને તેમની પાસે પૈસા હતા નહિ જેથી તેઓ કદી કદી બિચારા ગરીબ નોકરના ખીસામાંથી પૈસા ચોરવા લાગ્યા.

આ પછી થોડાજ વખતમાં ગાંધીજીના મોટા ભાઇને માથે દેવું થઇ ગયું એનું શું કરવું તે સમજ ન પડી તેમને આ કરજ ભરવું તો જોઇએ જ એમ લાગ્યું પણ પૈસા કયાંથી લાવવા? છેવટે તેમને એક વિચાર સુઝયો કે તે પોતાના હાથમાં જે સોનાનું કડું હંમેશાં પહેરતા તેમાંથી જરા કટકો કાપીને વેંચી નાખી દેવું પતાવવું અને તેની કોઇ ને જાણ થવાની નથી આ ખાનગી બાબત ગાંધીજી જાણતા હતા અને એ કડું કાપવામાં તેમણે પણ ભાઇને મદદ કરી અને દેવું ભરી દીધું જ્યારે એ કામ ખલાસ થયું કે તરત જ ગાંધીજી દિલમાં પસ્તાવા લાગ્યા. તેઓએ ખોટું કામ કર્યું છે એમ તેમને ખાત્રીથી લાગ્યું જેથી મનમાં નિશ્ચય કર્યો કે પોતાના પિતાને આ બાબતનો એકરાર કરી દેવો.

તેમને ખુબ ભય તો લાગ્યો પણ મનપરનો બોજો તો હળવો કરવો જ હતો જેથી એક કાગળ પર તેમને જે કહેવાનું હતું તે તેમણે લખી નાંખ્યું અને તેમાં બધું કહી દીધા પછી છેવટે આ કૃત્ય માટે માફી માગીને ફરીથી કદી પણ ચોરી નહીં કરવાનું વચન આપ્યું. આ કાગળ તેમણે તેમના પિતા જેઓ ઘણા માંદા તથા ખાટલાવશ હતા તેમના હાથમાં આપ્યો.

એમના પિતા સાધારણ રીતે તરત જ ગુસ્સે થઇ જાય. એવા હતા તેમને આ પત્ર વાંચવાથી એટલી ઉંડી અસર થઇ કે પુત્રના એકરારથી તેમની આંખોમાં આંસુ આવી ગયાં. પુત્ર પણ પશ્ચાતાપથી રડવા લાગ્યો. ગાંધીજીને લાગ્યું કે તેમના પ્યારા પિતાના અશ્રુએ તેમનાં પાપને ધોઇ નાંખ્યું છે.

આ પછી ગાંધીજીએ બીડી ન ફુંકવાનો અને પોતાનાં ભલાં મા બાપથી કંઇ જ છુપું ન રાખવાનો નિશ્ચય કર્યો. બીડી તાણવી એ તબીયત માટે ખરાબ છે અને માત્ર ખોટી ટેવ જ છે એ તેમનો વિચાર દ્રઢ થયો અને તે પ્રમાણે મોટા થયા ત્યારે બીજાઓને પણ સમજાવવા બનતું બધું જ કીધું હતું.

[આ લેખ કોપીરાઇટ હોવાથી લેખકની મંજુરી વગર એનો કોઇએ ઉપયોગ ન કરવા ભલામણ છે.]

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

વીસ વર્ષ બાદ જોએલું સાઉથ આફ્રિકા

[શ્રીયુત પ્રાગજીભાઇ ખંડુભાઇ દેશાઇ વિશે તેમણે પોતેજ ઓળખ આપી છે. ગાંધી કુટુંબ સાથેનો અને 'ઇ. ઓ.' સાથેનો તેમનો સંબંધ ઘણો જુનો છે. આ પૂ. બાપુજીની તપોભૂમિમાં તેમને આવકારતાં અનેક જુનાં સ્મરણો તાજાં થાય છે. વાંચકો એક વયોવૃદ્ધ અને અનુભવીની સલાહ ધ્યાનમાં લે એવી આશા સાથે આ લેખ આપું છું.-તંત્રી]

વીસ વર્ષ પછી હીંદુસ્તાનથી હું સાઉથ આફ્રિકામાં આવ્યો છું દ આફ્રિકાની સત્યાગ્રહની લડતમાં પુજ્ય બાપુજીની સાથે શરૂથી અંત સુધી હું સામેલ રહ્યો હતો અને અનેક વખતે મેં આ દેશમાં જેલો ભોગવી હતી. જેમ પુજ્ય બાપુજી માટે દ. આફ્રિકા એ કર્મભૂમિ હતી તેવીજ રીતે મારે માટે પણ એ કર્મભુમિ હતી. ફીનીક્સના પુણ્ય ધામમાં હું આજે વીસ વર્ષના ગાળા પછી આવ્યો છું. પુજ્ય બાપુજી સને ૧૯૧૪માં સાઉથ આફ્રિકા કાયમને માટે છોડી હીંદુસ્તાન ગયા ત્યારે તેમણે મને ત્રણ વર્ષ સુધી ફીનીક્સમાં રહી 'ઇ. ઓ.' ચલાવવા માટે સુચના કરેલી જે સ્વીકારી આ પુણ્ય ભૂમિમાં હું ત્રણ વર્ષ રહી સન ૧૯૧૭ની સાલમાં હીંદ ગયો હતો. સ્વર્ગસ્થ ભાઇ મણીલાલ ગાંધીએ તે સાલથી 'ઇ. ઓ.' પત્રનો ચાર્જ લીધો હતો તે તેમણે તેમના મૃત્યુ સુધી સંભાળ્યો એટલે કે 'ઇ. ઓ.' પત્રની મારફતે તેમણે દ. આફ્રિકાના હીંદી ભાઇઓની સેવા જીવનના છેલ્લા શ્વાસ સુધી કરી અંતમાં પ્રભુના ધામમાં તેઓ પહોંચી ગયા.

તેમની તેમજ આ પુણ્ય ધામની અનેક-વીધ સ્મૃતિઓ મારા જીવનમાં અહીં તાજી થાય છે અને રાષ્ટ્રપિતા પુજ્ય બાપુજી તથા પ્રાતઃસ્મરણીય પુજ્ય બાની સાથે ગાળેલા જીવનના અનેક દિવસો મારી નજર સામે આ પુણ્ય ધામમાં પ્રત્યક્ષ આવી ખડા થાય છે અને મારા જીવનની ધન્યતા હું અનુભવી રહ્યો છું. શ્રીમતી સુશીલાબેન સાથે વાતો કરતાં એમણે મને સુચવ્યું કે તમે વીસ વર્ષ પછી હીંદુસ્તાનથી અહીં આવો છો તો તમને આજે આ દેશ માટે કેવી છાપ પડી છે તે 'ઇ. ઓ.' માટે લખો અને અનેક વર્ષો બાદ 'ઇ. ઓ.' માટે હું લખવા બેઠો છું. પ્રથમ તો બે શબ્દ 'ઇ. ઓ.' પત્ર વિષે એના વાચકોને કહેવા ઇચ્છું છું. આ પત્રની આર્થીક સ્થિતિ તો ખરાબ છે જ પરંતુ એના લવાજમ માટે વાચકોને ઘેર ઘેર જઇને તે ઉઘરાવવું પડે છે એ અસહ્ય સ્થિતિ આજે પણ કાયમ રહેલી છે એ સ્થિતિ ખરેખર દુઃસહ છે. જગતમાં ભાગ્યે જ કોઇ એવું વર્તમાનપત્ર હશે કે જેનું લવાજમ ઉઘરાવવા માટે તેના અધિપતિ કે તેના પ્રતિનિધિને ગ્રાહકોના ઘેરે ઘેર જવું પડતું હોય. આ સ્થિતિમાંથી ઇ. ઓ.ના વાચકો જો તેઓ ધારે અને જરા વધારે કાળજી અને લાગણી રાખે તો તેના અધિપતિ યા તેના પ્રતિનિધિને માથેથી લવાજમ ઉઘરાવવાનો બોજો તદ્દન ઓછો કરી શકે. ઇ. ઓ.ના વાચકોને મારી એટલી નમ્ર વિનતિ છે કે સ્વર્ગસ્થ ભાઇ મણીલાલ તો આપણી વચ્ચેથી ચાલ્યા ગયા છે અને તેનું અધુરૂં રહેલું કાર્ય ચાલુ રાખવા શ્રીમતી સુશીલાબેન કોશીષ કરી રહ્યાં છે. કોશીષ કરી રહ્યાં છે એમ કહેવું તેને

લેખક
પ્રાગજીભાઇ ખંડુભાઇ દેસાઇ

બદલે તરફડીયાં મારી રહ્યાં છે એમ કહેવું એ વધુ યોગ્ય છે, તો ચઢેલું લવાજમ જલદી મોકલી આપી એના શીર ઉપરનો બોજો ઓછો કરશો. આટલું ઇ. ઓ. પત્ર વિષે.

એક માસ ઉપર જોહાનીસબર્ગ આવ્યાને મને થઇ ગયો. વીસ વર્ષ બાદ નવા જોહાનીસબર્ગને મેં જોયું ત્યારે મને થયું કે હું કોઇ નવી જ દુનીયામાં આવી પડયો છું. મારી નજર પણ ન પહોંચી શકે અને બુદ્ધિમાં પણ ન ઉતરી શકે એવાં મહાન અને ભવ્ય મકાનો જોઇ હું આશ્ચર્ય ચકિત થયો છું. આપણા હીંદી ભાઇઓને પણ મોટા મોટા મકાન માલીકો તરીકે મેં જોયા. તેમનાં જીવન ધોરણ અને રહેણી કરણીમાં પણ જબરદસ્ત પરિવર્તન થએલું મેં નિહાળ્યું છે. કેટલાક હીંદી ભાઇઓ તો એવી સરસ રીતે રહે છે કે યુરોપીય પ્રજાને પણ તેની અદેખાઇ થાય. વીસ વર્ષ પહેલાં આપણા હીંદી ભાઇઓની રહેણી કરણી મેં સારી રીતે જોઇ હતી. ત્યારની રહેણી કરણી અને આજનીમાં ભારે ફેરફાર થએલા હું જોઇ શકયો છું. કેટલાક ભાઇઓએ સારી અર્થ પ્રાપ્તી કરી છે અને હજી કરી જાય છે જ્યારે કેટલાકોએ લાખો પાઉંડ ગુમાવી ગરીબીમાં આવી પડેલા પણ હું જોઇ શકયો છું. આજના આપણા હીંદી ભાઇઓને જોઇને કોઇ પણ યુરોપીયન એમ કહી ન શકે કે "આ કુલી લોકો ગંધાતાં ચીથરાંની વાસ ઉપર જીવે છે." યુરોપીઅન જીવન ધોરણની પદ્ધતિ સ્વીકારી આપણું જીવન ધોરણ આપણે ઉંચે લઇ ગયા છે તેને પરિણામે આપણે વિષે યુરોપીઅનોના અભિપ્રાયમાં કશો ફેરફાર થયો છે ખરો? એ પ્રશ્ન મને સ્વાભાવિક થયો અને તેનો જવાબ એટલો સચોટ છે કે યુરોપીઅનો આ દેશમાં આપણને વધારે ધિક્કારતા થયા છે એટલુંજ નહિ પરંતુ આ દેશમાંથી આપણી પ્રજાની જડ કેવી રીતે ઉખડી જાય તેને વિષે અનેક તરેહના કાયદાઓ કરી આપણને પાયમાલ કરવા તત્પર થઇ રહેલા હું જોઇ શકયો છું. મારે માટે એ ભારે દુઃખનો વિષય છે કે ભારતે સ્વાધીનતા પ્રાપ્ત કરેલી છે અને આખા જગતમાં એ સૌથી મોટામાં મોટો લોકશાહી (*Largest democratic in the world*) દેશ હોવા છતાં ભારતીય પ્રજાજનોનું આ દેશમાં કશું પણ સન્માન થતું નથી. એટલું જ નહિ પરંતુ ડગલે અને પગલે ભારતીય પ્રજાનાં ગૌરવ અને પ્રતિષ્ઠાને રગદોળી નાંખવામાં આવે છે. આપણાં જીવનના પ્રત્યેક વ્યવહારમાં રંગદ્વેષ તેના અનિષ્ટ સ્વરૂપમાં સર્વ વ્યાપી થઇ રહેલો છે. આપણી જડ આ ભુમિમાંથી ઉખેડી નાંખવા ગ્રુપ એરીઆઝની તલવાર આપણા શીર ઉપર લટકતી રાખવામાં આવી છે અને એનો અમલ રાજકર્તી પ્રજા કયારે આપણા ઉપર કરશે તેની સતત ચીંતા સેવતા મારા આઝાદ ભારતના દેશ બંધુઓને હું જોઇ રહ્યો છું. મને પોતાને લાગે છે કે આ દેશમાં વસતા મારા દેશ બંધુઓને એ જાણાવવાની ભાગ્યેજ જરૂર છે કે આ દેશમાં સ્વમાન અને ગૌરવથી રહેવા માટે તેમજ આપણાં સ્થાપિત હિતોનાં રક્ષણને માટે જે જે જુલ્મી કાયદાઓનો અમલ આપણા ઉપર થનાર હોય તો વીરતા અને બહાદુરી પુર્વક શાંત સત્યાગ્રહની લડત ઉપાડી બલીદાન અને ભોગો આપીને આપણું રક્ષણ આપણે કરી લેવું જોઇએ. આપણા પોતાને માટે તેમજ આપણા પ્રતિભાશાળી અને ભવ્ય ભારતને માટે એજ એક સ્વમાન ભરેલો માર્ગ મને દેખાય છે. આપણા રાષ્ટ્રપિતા પુજ્ય બાપુજીએ આપણને અને જગતની સર્વ પીડાતી પ્રજાઓને મર્દાનગી ભરેલો અને ગૌરવવંતો ધોરી માર્ગ બતાવેલોજ છે અને તે શાંત સત્યાગ્રહનો-પ્રેમથી દુઃખો સહન કરી બલીદાનો આપી એક એવી જબરદસ્ત હવા આ દેશમાં ઉભી કરવી જોઇએ કે દુનીયાની પ્રજાની સહાનુભુતિ પ્રાપ્ત કરી દુનિયાનો અભિપ્રાય (*world opinion*) આપણી તરફેણમાં ખડો કરવો જોઇએ. ઉગરવાનો બીજો માર્ગ મને કોઇ દેખાતો નથી. આ દેશની રાજકર્તી નેશનાલીસ્ટ પાર્ટીની સંકુચીત મનોદશા જોઇને મને ભારે દુઃખ થાય છે. દુનિયા આજે કયાં જઇ રહી છે તેની સામે એ પાર્ટીના આગેવાનો આંખ મીંચી રહ્યા છે. જગતની કાળી પ્રજા યા પીળી પ્રજામાં આજે આઝાદીની તમન્ના એક સરખી ઉત્પન્ન થઇ રહેલી છે. કાળી યા પીળી પ્રજાના અનેક દેશો દિવસ ઉગ્યે આઝાદી પ્રાપ્ત કરી રહ્યા છે, જુલમ અને બળજબરીથી કોઇ પણ પ્રજાથી આઝાદીને પગ નીચે રગદોળવી એ કાર્ય કોઇને માટે પણ આજે મુશ્કેલ થઇ પડેલું છે. જગતના આવા ઉત્સાહ પ્રેરીત વાતાવરણને આ દેશના યુરોપીઅન નેતાઓ જોઇ શકતા ન હોય તો તે ભવિષ્યમાં તેમને માટે નુકશાન કર્તા છે એવું મને સ્પષ્ટ દેખાય છે. એક ઘણીજ અગત્યની વાત પ્રત્યે મારા દેશ બંધુઓનું ધ્યાન ખેંચવા માગું છું. આપણી ભારતીય સંસ્કૃતિ અને યુરોપીઅન સંસ્કૃતિ વચ્ચે જબરદસ્ત ફેર રહેલો છે, "ઉચ્ચ વિચાર અને સાદું જીવન" *simple living and high thinking* એ આપણી સંસ્કૃતિના મુળભુત આશયો છે. જ્યારે, યુરોપીઅન સંસ્કૃતિના આશયો ભોગ વિલાસ અને જડ વસ્તુઓને પોષનારા છે. આપણા દેશ બંધુઓએ આ દેશમાં પોતાની રહેણી કરણી ભલે યુરોપીઅનોના જેવી રાખી હોય પરંતુ આપણા જીવનમાંથી સાદાઇને દુર કરવી ન જોઇએ અને આપણું નૈતિક જીવન આપણે ઉચ્ચ કક્ષાનુંજ રાખવું જોઇએ. આપણા નૈતિક જીવનને જો આપણે નીચે ઉતારીશું તો મને ભય છે કે આપણો વિનાશ જલદી થશે. આ દેશમાં આપણા નૌજવાનો નૈતિક કક્ષામાં નીચે ઉતરતા જાય છે એવી ફરિયાદ ઘણા સારા સારા ભાઇઓએ મને કરી છે અને તેથીજ હું આ ચેતવણી આપું છું કે આપણા નૈતિક જીવનને તેની ઉચ્ચ કક્ષાએથી નીચે ઉતારવાના માર્ગે જઇશું તો આપણો સર્વ નાશ જલદી થશે. અંતમાં એક વાતની અત્રે યાદ આપી આ લેખ બંધ કરૂં છું. આ દેશમાં ગ્રુપ એરીઆના કાયદા હેઠળ આપણા કેટલાક ભાઇઓને ટ્રાંસવાલમાં નોટીસો આપવામાં આવી અને તે સમાચાર

(અનુસંધાન માટે જુઓ પાનું ૧૧૮)

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

હંમેશ કરતાં આજે બધાના હૃદયમાં આપવાના આનંદની લાગણી વધારે દેખાય છે. દુશ્મનને આપવાની સારામાં સારી વસ્તુ તે ક્ષમા ભાવ, મીત્રને માટે પ્રેમ, તમારા બાળકો માટે સાચો રાહ, પિતા માટે ગર્વ અને માન, માતા અભીમાન લઇ શકે તેવું આચરણ, તમારે પોતાને માટે આદર, અને બધા મનુષ્ય માટે દયા અને ધર્માદા.

— ત્યારે —

તમારા વહાલા પ્રિયજન માટે શું ?

તેમના ભલા માટે તેઓની આફતમાં મદદગાર થાય તેવી

ન્યુ ઈન્ડીયાની જીન્દગીના વીમાની પોલીસી

એ એક ખરેખર સાચી ભેટ છે.

ઉપલો વીમો લઇ તમારા વહાલાઓને તમો આનંદ આપી શકો છો, અને અમો તમારી સેવા કરી આનંદ લઇ શકીએ છીએ.

વીમા બાબતની સાચી સલાહ અમારી પાસેથી મેળવો.

—ધી—

ન્યુ ઈન્ડીયા ઈન્સ્યુરન્સ કું. લી.

મુખ્ય ઓફીસરો

રૂસ્તમજી (પી.ટી.) લીમીટેડ

૧૪૦ ક્વીન સ્ટ્રીટ,

ડરબન — નાટાલ.

Telephone : 20951

177 Grey Street DURBAN.

Bhagat's Vegetarian Lounge

(Prop: G. L. BHAGAT)

Ghee Sweetmeat Specialists

Receptions and Wedding Parties Catered For

ટેલીફોન : ૨૦૯૫૧

૧૭૭ ગ્રે સ્ટ્રીટ ડરબન.

ભગત્સ વેજીટેરીયન લાઉંજ

(પ્રોપ્રાયટર : જી. એલ. ભગત)

ઘીની મીઠાઈઓના સ્પેશ્યલીસ્ટ

મેળાવડાઓ, લગ્ન પ્રસંગોએ અમે મીઠાઈઓ પુરી પાડીએ છીએ.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

સમાચાર સંગ્રહ

રોડેશીયાના ખબર

—સોલ્સબરીમાં સ્થપાયેલી રોડેશીયા એન્ડ ન્યાઝાલેન્ડ યુનીવર્સીટીના પ્રથમ વર્ષે વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ધારવા કરવા વધુ નોંધાય છે. હમણાં ૪૩ છોકરા અને ૩૧ છોકરી મળી ૭૪ વિદ્યાર્થી દાખલ થયા છે જેમાં ગોરાઓ ઉપરાંત સાત આફ્રીકન છોકરા અને એક આફ્રીકન છોકરી છે અને એક હીંદી છોકરી પણ છે. એ યુનીવર્સીટી માં ગોરા છોકરા માટે, એક ગોરી છોકરી માટે એક અને એક આફ્રિકન છોકરા માટેની એમ ત્રણ હોસ્ટેલ છે. આફ્રિકન છોકરી હમણાં સ્ટાફના એક સભ્યના ઘેરે રહેશે અને હીંદી છોકરી સોલ્સબરીમાં અન્યત્ર રહેશે. આવતે વર્ષે આ યુનીવર્સીટી ૧૨૦ અને ત્રીજા વર્ષે ૨૦૦ વિદ્યાર્થીઓ લઇ શકશે.

યુનીયનનું અવનવું

—કેપટાઉનના આર્ચબીશપ રેવરન્ડ ડૉ. જોફ્રે ક્લેયટનનું ૭મી માર્ચે હૃદય બંધ થવાથી મૃત્યુ થયું તે અગાઉ તેમણે રેવરન્ડ કોવડ્રીને કેટલીક સૂચનાઓ કરી હતી કે, "મારી એવી ઇચ્છા છે કે મારા મરણ પછી કોઇ પણ સ્મારક બાંધવું નહીં; તેના માટે ફાળો કરવો નહીં; મૃતશરીરની દહનક્રિયા કરવી; અને ભસ્મને જે સીમેટ્રી ખાસ યુરોપીયનો માટે જ રાખી હોય તેમાં નહીં પણ જ્યાં કલરબાર (રંગભેદ) નહીં હોય ત્યાં દાટવી."

—લીબરલ પાર્ટીએ તેના સભ્યોએ કોટની પટી પર વાપરવા માટેનું સત્તાવાર નિશાન મંજુર કર્યું છે. જેમાં એક કાળો અને બીજો સફેદ હાથ ભેગા થાય છે. એમ બતાવાયું છે. રાષ્ટ્રનો મુદ્રાલેખ "સંગઠનમાં શક્તિ છે" એનો આ ચિહ્નમાં અર્થ સમાયેલો છે. તેમજ મૈત્રી અને અરસપરસને મદદ તથા આપણી પ્રજાનો ગોરો અને કાળો વિભાગ પરસ્પર અવલંબિત છે એનું એ સાંકેતિક ચિહ્ન છે.

—પોસ્ટ અને ટેલીગ્રાફ ખાતાના પ્રધાન મી. જે. જે. સરફન્ટીને સેનેટમાં ૬ઠી માર્ચે કહ્યું કે આ વર્ષની આખરીએ યુનીયનમાં વપરાતા ટેલીફોનની સંખ્યા ૭,૧૯,૦૦૦ થશે. ૧૯૪૮માં ૩,૧૮,૦૦૦ હતા. ૧૯૫૫–૫૬માં ૫૨૧૪૪ નવા ટેલીફોનો નંખાયા હતા. હજુ પણ ૬૫૦૦૦ની માગણી છે. છઠ્ઠા વર્ષ અગાઉ ૨૦,૦૦૦ ફાર્મરો રાહ જોતા હતા. ગયા વર્ષના અંતમાં આઠ હજાર રહ્યા હતા.

—મશરૂમ–બીલાડીની ટોપ–વર્ષાદ પછી ભેજમાં ઉગી નીકળતી છત્રીની ત્રણ જાત હોવાનું ડરબન લંડનનાં મ્યુઝીયમનાં રક્ષક મીસ. એમ. કોર્ટની લેટીમરે જણાવ્યું છે. કાર્યકાર્ટથી ડરબન લંડન આવતાં રસ્તામાં આફ્રિકન બાળકોને જંગલમાંથી વીણેલાં મશરૂમો વેચતાં તેણીએ જોયાં. જેમાંથી એક પેકેટ લઇને તપાસતાં તેમાં સાત ખાઇ શકાય તેવી જાતનાં, નવ ઝેરી જાતનાં અને સાત ટોડસ્ટુલ જાતનાં જંતુવાળાં હતાં. એ ત્રણે જાતનો ભેદ સામાન્ય મનુષ્યથી નથી જણાતો. ટોડસ્ટુલ જાતનાં મશરૂમને બીજા સાથે ભેળવાથી તેનાં જંતુઓ બીજામાં પ્રવેશી શકે છે જે ખાવાથી મહિનાઓ સુધી પેટમાં દુઃખે છે.

—આયર્લેન્ડનો ૮૦ વર્ષની ઉમરનો મી. હુબર્ટ ઓરેકો નામનો એક પ્રવાસી ૭મી માર્ચે સ્ટીમરમાંથી કેપટાઉન ઉતરીને લકઝરી બસમાં ગ્રોટારીયા ફરીને ડરબનમાં તેજ સ્ટીમર પકડવાનો હતો. પણ અડધો કલાક પછી એડર્લી સ્ટ્રીટ પર એક લકઝરી બસની અડફટમાં આવી જવાથી મરી ગયો.

વિદેશની વિવિધતા

—ઘના-ગોલ્ડ કોસ્ટ ગીયાનાના અખાત પર આવેલું છે તેનો વિસ્તાર ૯૨,૮૪૩ ચોરસ માઇલ છે. વસતી ૧૯૪૭માં ૪૧,૧૮,૪૫૦ માણસની હતી. તેની રાજધાની આક્રા મુખ્ય બંદર છે. જે કેપટાઉનથી ઉત્તરે ૨,૬૦૦ માઇલ પર આવેલું છે.

—બ્રીટીશ ગીયાનાના આગલા વડા પ્રધાન ડૉ. જગન ઘનાના સ્વાતંત્ર્યોત્સવમાં હાજરી આપવા ૧લી માર્ચે આક્રામાં વિમાનગૃહ પર આવતાં કહ્યું હતું કે: મારી ઉપરના પ્રતિબંધો હવે ઉઠાવી લેવાયાથી હું પાછો જઇશ ત્યારે રાજકીય પ્રવૃત્તિ પુરી રીતે કરીશ. ડૉ. ન્કુમાહની રાજનીતીને વખાણી કહ્યું કે: તેમની પાછલી પોકિકા મારા જેવી જ છે.

—આયરીશ રીપબ્લીકની ૮મી માર્ચે પુરી થયેલી ચુંટણીમાં જોહન એ. કોસ્ટેલોની સરકારનો અંત આવ્યો છે અને ૭૪ વર્ષની વયના જુના નેતા મી. ઇમન ડી વેલેરાનો પક્ષ ફીઆના ફેઇલ મોટી બહુમતિએ જીતી ગયો છે. 'ડેઇલ'માં બધા પક્ષોના કુલ્લ સભ્યો કરતાં એના પક્ષમાં નવ સભ્યો વધારે છે.

—"બીઝમેક" નામનું દુનીયામાં મોટામાં મોટું ગણાતું "ઇલેક્ટ્રીક ગમજ" યુનાઇટેડ સ્ટેટસની આર્મી તરફથી ડીટ્રોઇટમાં તા. ૭મી માર્ચે ખુલ્લું મુકાયું છે. આર્મીના ગણત્રી ખાતામાં એનો ઉપયોગ થાય છે તેમાં ટેઇપ રેકોર્ડર પર જુદી જુદી ૧૦ કરોડ બાબતનો સંગ્રહ થયેલો છે તે એક સેકંડમાં ૧૭૦૦ શબ્દોને રેકોર્ડ ટેઇપ પર ઉતારી શકે છે અને ટોલ્સટોયનું "વોર અને પીસ" પુસ્તક પાંચ મીનીટમાં વાંચી શકે છે. એક માણસ પાંચ અઠવાડીયામાં જેટલું કામ કરી શકે છે તેટલું કામ આ યંત્ર અડધા કલાકમાં કરે છે. એની કિંમત ૧૪ લાખ પૌંડની ગણાય છે.

—કમ્યુનીસ્ટ ચીને ૭મી માર્ચે જાહેર કર્યું છે કે, છેલ્લી ગણત્રી મુજબ પેકીંગ શહેરની વસતી ચાળીસ લાખની ઉપર થઇ છે. આથી જગતમાં તે હવે છઠ્ઠા નંબરનું શહેર ગણાશે. બીજાં પાંચ નીચે મુજબનાં છે. ન્યુ યોર્ક, લંડન, ટોકીયો, શાંગહાઇ અને મોસ્કો.

—ન્યુ મેકસીકો (અમેરીકા) ના કારીઝોઝોમાં પુરૂષ દાઢી કર્યા વગર બહાર નીકળે તો તેની ધરપકડ કરવામાં આવે છે.

સ્વદેશના સમાચાર

—આંધ્ર સરકારે શાળાઓમાં, માતૃભાષાની અવેજીમાં સંસ્કૃત ભાષા શીખવવાનું નકકી કર્યું છે.

—વિજ્ઞાનની નવી નવી શોધો શી રીતે લોકોમાં પ્રચાર પામે અને લોકોનું માનસ શી રીતે વિજ્ઞાનપક્ષી બને તે નકકી કરવા અને તેના ઉપાયોની વિચારણા કરવા હીંદ સરકારે ૧૧ માણસોની એક સમિતિ નીમી છે.

એંશી વર્ષની એક અપંગ સ્ત્રીએ મતદાન કરવાનો આગ્રહ રાખતાં રાંચીમાં એના સંબંધીઓ એને ખાટલામાં સુવાડીને લાવ્યા હતા, ને એણે મતદાન કર્યું હતું.

—શ્રી રાજગોપાલાચારીએ જાહેર કર્યું હતું કે કોંગ્રેસને મજબુત વિરોધપક્ષની જરૂર છે. કોંગ્રેસ સરકાર કાયદા વધાર્યે જાય છે, તેથી વિરોધ પક્ષને વેગ મળશે એમ એઓ માને છે.

—કાશ્મીરના વડા પ્રધાન ગુલામ મહમદ બક્ષીએ જાહેર કર્યું હતું કે, ગીલગીટ વિસ્તારમાં અમેરીકાએ હવાઇ મથકો બાંધ્યાં છે. અને એ માટે ત્યાંનાં રહીશોને ખાલી કરાવવામાં આવે છે.

—અકાલી નેતા માસ્તર તારાસિંહે લાંચ, રૂશ્વત, સગાંવાદ, એ બધાને નાબુદ કરવા નવો પક્ષ સ્થાપવાની જાહેરાત કરી છે.

—સુરતના સમાચારો મુજબ વીમાનમાં દમણ આવેલ કેટલાંક ઇટાલીયન રાષ્ટ્રવાદીઓએ ભારત દમણ સરહદ પરના કેટલાક ભાગોનું નીરિક્ષણ કર્યું હતું, એમ દમણનાં વિશ્વાસપાત્ર વર્તુળો દ્વારા જાણવા મળે છે. ઇટાલીયન રાષ્ટ્રવાદીઓ સરહદનું નીરીક્ષણ કરી સાંજે જ પાછા દમણથી ઉપડી ગયા હતા. છેલ્લા ત્રણ માસમા ગોવાથી આવીને દમણની ધરતી પર ઉતર્યું હોય એવું આ પહેલું વીમાન હતું.

—ભારતીય વીમાનીદળ ઇંગ્લીશ ઇલેક્ટ્રીક કંપની નામક બ્રીટીશ પેઢી પાસેથી ૬૮ કેન્બરા જેટ લડાયક વીમાનો ખરીદવાનું છે. આની કીંમત ૫ કરોડ પાઉંડની થાય છે. બ્રીટીશ કંપનીને મળેલ આ સૌથી મોટો ઓર્ડર છે. આ વર્ષના અંત ભાગમાં આ વીમાનો ભારત આવવાં શરૂ થશે.

મેથોડીસ્ટ ચર્ચના પ્રમુખનો પ્રતિકાર

દક્ષિણ આફ્રીકાની મેથોડીસ્ટ ચર્ચના પ્રમુખ રેવરન્ડ વીલ્યમ ઇલસલીએ નેટીવ લૉ અમેન્ડમેન્ટ બીલની સુચિત કલમ કે જે મુજબ ૧૯૩૮ની જાન્યુઆરી પછી બંધાયેલી પ્રત્યેક શહેરી ચર્ચોમાં આફ્રીકનોનો પ્રવેશ નેટીવ એફેર્સના પ્રધાનની મુનસફી ઉપર છોડે છે. તે કલમનો તેઓએ સખત વિરોધ કર્યો છે. તેમણે એક નીવેદનમાં કહ્યું છે કે આવા અખ્રિસ્તિ કાયદાનો તેઓ પોતે પ્રતિકાર કરશે અને બીજાઓને પ્રતિકાર કરવાને પ્રેરશે. દક્ષિણ આફ્રિકાની મેથોડીસ્ટ ચર્ચના ૬૦૦ પાદરીઓ અને સાડા બાર લાખ સભ્યો વતી બોલે છે. એમ તેઓએ જણાવ્યું હતું. ઉપાસનાની સ્વતંત્રતામાં કરવા ધારેલા આ પગપેસારાની વિરૂદ્ધમાં હું શકય એટલો સખત રીતે વિરોધ ઉઠાવું છું. કોઇ પણ ખ્રીસ્તી તેના પવિત્ર હકને આવી અધાર્મીક રીતે મર્યાદિત કરવાનું સ્વીકારશે નહીં. તેમણે વધુમાં કહ્યું કે, દક્ષિણ આફ્રીકામાં ૩૫ વર્ષના મીશનરી કાર્ય દરમીયાન ગયા રવીવારે ડરબન લંડનનાં લોકેશનમાં પ્રવેશ કરવા માટે તેમને પહેલી જ વાર પરમીટ લેવી પડી હતી. તેમનીજ ચર્ચના મુખીને ચર્ચમાં પ્રવેશવા માટે પરમીટ લેવી પડે એથી આફ્રીકનોને ભારે શરમ ઉપજી હતી.

શ્રી ટ્રાંસવાલ માયાવંત ક્ષત્રીય સમાજ
વાર્ષીક જાહેર સભા

શ્રી ટ્રાંસવાલ માયાવંત ક્ષત્રિય સમાજ સેવા મંડળ જોહાનીસબર્ગની વાર્ષીક જાહેર સભા તા. ૨૪–૩–૫૭ને રવીવારે ૩ વાગે ગાંધી હૉલમાં મળશે જેમાં ટ્રાંસવાલમાં વસતા દરેક માયાવંત ભાઇઓને વેળાસર પધારવા આગ્રહ ભરી વિનતી કરવામાં આવે છે.

કાર્યક્રમ: (૧) મીનીટસ, (૨) ટ્રેઝરર તરફથી આવક જાવકનો હીસાબ, (૩) નવા કાર્યવાહકોની ચુંટણી, (૪) પરચુરણ.

પ્રમુખ: જીવણભાઇ ગોવીંદ જોડીયા
મંત્રીઓ: લાલભાઇ ભીખાભાઇ અને લલ્લુભાઇ રૂપચંદ.

ફોન નંબર: ૫૨–૧૭૨૩.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

ધીરૂભાઈ પી. નાયક

બુકકીપર, મુસાફરી, વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

હીંદુસ્તાન અગર દુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ દરિયાઈ અગર જમીન માર્ગે મુસાફરી કરવા ઘેર બેઠાં અમારી મારફતે બુકીંગ કરો.

જીંદગી, આગ, ચોરી, હુલ્લડ, અકસ્માત, પ્લેટગ્લાસ, વિગેરેના વીમા અમે ઉતરાવી આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, હિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ ક્લીયરન્સ સર્ટીફીકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કંઈ-પણ ફી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ઓસ્ટ્રેલીયા અને યોર્કશાયર ઈનસ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone : 33-9033. 26 Barkly Arcade,
Cor. 38, Market & Diagonal St., J'BURG.

લગ્ન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જમણના અમે સ્પેશ્યલીસ્ટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત દેખરેખ નીચે યુનીયનના અને રોડેસીયાના કોઈ પણ ભાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ટ્રાક્ટ લઈશું.

કેપીટન્સ બાલ્કની હોટેલ

(ધી કોર્નર મીઠાઈ હાઉસ)

ગ્રે અને વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુણાપર – ડરબન.

ફોન નંબર ૨૩૪૧૪ ટેલીગ્રામ: **KAPITAN.**

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બેડરૂમ સુટ, ડાઈનીંગરૂમ સુટ, વોર્ડરોબ, ડરેસીંગ ચેસ્ટ, સાઈડ બોર્ડ ઓફીસ ડેસ્ક, બુક કેસ, ટેબલ, તદન કીફાયત ભાવે ખરીદી શકશો. જાતે પધારી લાભ લેવા ચુકશો નહિ.

—બોક્સ, ટેબલ અને કીચન ડરેસર—

જે હમારી દેખરેખ નીચે તઈયાર થાય છે. તેનો સ્ટોક હમેશાં તઈયાર રહે છે. માત્ર રોકડા ભાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગળ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG.
PHONE 33-4691. BOX 2526.

ઝેડ. વી. પારેખ એન્ડ સન

ટ્રાવેલ એજન્ટ અને બુકકીપર

અમો નિચે જણાવેલાં કામ કાજો કાળજી પુર્વક કરીએ છીએ.

એરોપ્લેન અને સ્ટીમર બુકીંગ
ઈમીગ્રેશન અને પાસપોર્ટ
રેવન્યુ કલીઅરન્સ સરટીફીકેટ
જીંદગી, આગ, ચોરી વીગેરેના વીમા
બુકકીપીંગ, ઇન્કમ ટેકસ, લાયસન્સ

એક વખત અનુભવ કરવા વિનંતી કરવામાં આવે છે.

71 MINT ROAD, FORDSBURG,
JOHANNESBURG. — Phone 35-3480.

Phone 332651 P.O. Box 1549 Tel. Add ENBEEDEE

MASTER BROS.

(PTY) LTD.

33 West Street, JOHANNESBURG.

MANUFACTURERS OF LADIES' & GIRLS' STRAW & FELT HATS
WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS

HOUSE FOR KEEN CASH PRICES

રેશમી તેમજ સુતરાઉ કાપડ, ઉલન જર્સી, ઉલ, બાળકો માટેનો જાત જાતનો માલ, ઘર વપરાશ માટે તેમજ લગ્નાદિ પ્રસંગોએ શણગાર માટે રીબન વગેરે માટે અમારે ત્યાં પ્રથમ તપાસ કરવા ભલામણ છે.

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રો.) લીમીટેડ

૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

બોક્સ ૧૫૪૯.

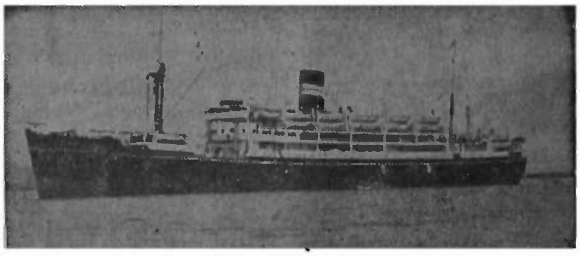

બ્રીટીશ ઇન્ડિઆ સ્ટીમ નેવીગેશન કું. લીમીટેડ

સ્ટી. કંપાલા ૩૧ માર્ચે આવીને ૬ઠ્ઠી એપ્રીલે ઉપડશે.
સ્ટી. કરંજા ૧લી મેએ આવીને ૬ઠ્ઠી મે ઉપડશે.

પેસેન્જરોએ શીતળા માટે વેકશીનેશન, કોલેરા અને યેલોફીવરનાં ઈનોક્યુલેશનો ફરજીયાત કરાવેલાં હોવાંજોઈશે. અને તે અંગેનું સર્ટીફીકેટ તેમની નજીકના ડીસ્ટ્રીક્ટ સર્જન પાસેથીમેળવેલું હોવું જોઈશે. આ ઈનોક્યુલેશન અને સર્ટીફીકેટ સામાન્ય ડોક્ટરો તરફનાં સ્વીકારાતાં નથી.

ભાડું : ડરબનથી મુંબઈ

પહેલો વર્ગ સીંગલ ખોરાક સિવાય	પા.	૯૨—૦—૦
બીજો " " " "	"	૬૦—૦—૦
ત્રીજો કલાસ-ડેક " " "	"	૩૧—૧૦-૦
નોન-વેજીટેરીયન વીશી સ્પેશીયલ	પા.	૧૧—૧૦-૦
સાધારણ	પા.	૪—૧૮—૦

વેજીટેરીયન વીશી પા. ૧૦-૩-૦, સાધારણ ૪—૬—૦

પહેલા, બીજા અને ત્રીજા વર્ગની બુકીંગ અમારી સાથે પત્ર વ્યવહાર અગર તેલીગ્રાફથી કરી શકાશે.

વિશેષ માહિતિ માટે મળો યા લખો :

SHAIK HIMED & SONS (PTY) LTD.

390 PINE STREET, Telephone 20432, DURBAN.
Tel. Add. "KARAMAT."

તાજું ઉમદા ફ્રૂટ

આંબા અબધ, લીલી આદુ અને સુરણની મોસમ ચાલુ છે.
આદુ શી ૧-૩ રતલ, લસણ ૯ પેની રતલ.
પાપડ નંબર ૧ શી. ૧૦, નંબર ૨ શી. ૮ ૧૦૦.

કપુરી અને ચેવલી પાન બન્નર ભાવ પોસ્ટેજ જુદું. બારકીટ શી. ૧૦-૬ ડઝન; લાંબી અને સ્ક્વેર બારકીટ શી. ૧૧-૬ ડઝન.

રોડેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બેલજીયન કોંગોના ઓરડરો ઉપર પુરતું ધ્યાન આપી કોઈ પણ જરતુ પરમીટ કઢાવી મોકલશું.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.

WHOLESALE FRUIT MERCHANTS

P. O. Box 251. DURBAN.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

અમારી ચાલુ વાર્તા

ધુપ સુગંધ

લેખક: સોપાન

પ્રકરણ ૩૨મું

(ગતાંકથી ચાલુ)

કમલેશના ચહેરા ઉપર રોષની રેખાઓ ઉપસી આવી: 'તેઓ મને એવા દુષ્ટ માને છે?'

'ના, ના. એવી કોઇ માન્યતા એમણે બાંધી જ નથી. કોઇ પણ કન્યાના સામાન્ય માબાપનો જેવો જ આદર છે.'

'તેં શું કહ્યું એમને?'

'પત્રો મેળવવા પ્રયત્ન કરીશ.' તરલિકા ધીમા સ્વરે બોલી.

'ધન્યવાદ!' કમલેશ કટાક્ષમાં બોલ્યો. ને તરત જ દૃઢ સ્વરે ઉમેર્યું: 'પત્રો હું આપવાનો નથી. એમના અવિશ્વાસને મારે નમતું આપવું નથી. તું જ નહિ, માધવી કહે તો પણ ન આપું!' છેલ્લું વાક્ય બોલતાં એના સ્વરમાં ઉશ્કેરાટ આવી ગયો. તરલિકા શાંત જ રહી. થોડી વારના મૌન પછી એણે કહ્યું:

'હું રજા લઉં?'

કમલેશ કંઇ બોલ્યો નહિ.

'મને લાગે છે કે હું કંઇ પણ કરવાને અસમર્થ છું. તારાં ને એમનાં દુઃખમાં મારા પ્રયત્નોથી વધારો જ થશે. તને આજે મેં કેટલો ઉશ્કેરી મૂક્યો?' તરલિકાનો અવાજ ઢીલો પડી ગયો કમલેશ ઉપર તત્કાળ તેની અસર થઇ. પળવારમાં જ એને ભાન થયું કે તરલિકાએ બધું એના તરફની લાગણીને કારણે જ કર્યું છે ને પોતે તે ભૂલી જઇ મનમાં જે આવે તે બોલી રહ્યો છે.

કમલેશે કહ્યું: 'તેં જે કર્યું છે તે માટે મારે તારો આભાર જ માનવો જોઇએ:..'

'એ માટે મેં નથી કર્યું. મારાથી સહેવાતું નથી સારે, એટલે કે મારા જ સુખ માટે હું બધું કરૂં છું.'

'તારૂં સુખ?'

'હા.' તરલિકા કમલેશના મુખ ઉપર દૃષ્ટિ સ્થિર કરીને બોલી. ભરપૂર કરૂણા ને સહાનુભુતિ ભર્યાં અનિમિષ નયને એ જોઇ રહ્યો.

તરલિકા બોલી: 'તું મને કદી ઓળખશે નહિ, સમજશે નહિ. તારૂં દુઃખ મારાથી જોઇ શકાતું નથી...ને માધવીને પણ હું પરમ સુખમાં ઇચ્છું છું તેથી જ આ બધું કરૂં છું.' તરલિકાની આંખો ભીની થઇ ગઇ.

'તું કહે તે કરવા હું તઇયાર છું' લાગણીભર્યાં સ્વરે કમલેશ બોલ્યો.

'મારે માધવીના પત્રો એના બાપુજીને આપવા છે.'

'તેથી શું થશે? તું વિચાર કર! માધવી મારી પાસે નથી, એની આ સ્મૃતિ, જેમાં પ્રેમની સુગંધ સિવાય બીજું કંઇ જ નથી એ પણ મારી પાસેથી જાય તે તને યોગ્ય લાગે છે?'

'નથી લાગતું.' તરલિકાની આંખમાં ફરીથી આંસુ આવી ગયાં.

'તો પછી?'

'મારે એમને ખાતરી કરાવવી છે કે તું સજ્જન છે, સાચો પ્રેમી છે, માધવીના સુખ માટે તારૂં સર્વસ્વ હોમી દેવા તું તઇયાર છે ને તારે માટે ડર રાખવા જેવું કંઇ છે જ નહિ.' તરલિકા એક શ્વાસે બોલી ગઇ.

'તું માને છે કે એની સારી અસર થશે?'

'જે થાય તે...તેઓ પણ સજ્જન છે ને સહૃદયી છે.'

'પણ આમ કરવું યોગ્ય નથી. કોઇ આપણા પર વહેમ લાવે માટે આપણે...'

'એ હું સમજું છું. એમની માન્યતા ખોટી છે, માંગણી પણ ખોટી છે, પણ મારે સાબિત કરવું છે...'

'આપીશ, બધા પત્રો આપી દઇશ.' કમલેશ બોલ્યો તરલિકાની આંખો ઉભરાઇ ગઇ.

'તું કેવો અદ્દભુત છે. કમલેશ!' એ બોલી ઉઠી.

કમલેશે પલંગ નીચેથી એક બેગ કાઢી. એમાંથી એક મોટું જાડું કવર કાઢ્યું ને એમ ને એમ તરલિકાને સોંપી દીધું. દેતાં દેતાં એના હાથ ધ્રુજી ગયા તે તરલિકાએ જોયું.

તરલિકા ત્યાંથી પાછી ફરી રસ્તા ઉપર આવી ત્યાં સામેથી કુમાર આવતો દેખાયો. એ ચમકી ગઇ. કુમાર સાથે એને વિશેષ પરિચય નહોતો. એના મનમાં ઝપાટાબંધ વિચારો શરૂ થયા: 'કમલેશ પાસે જતો હશે?...તપાસ કરવા નીકળ્યો હશે?...માધવીની આ સ્થિતિની એને ખબર હશે? એ વધુ વિચારે ત્યાં કુમાર નજીક આવી ગયો ને પોતાની મેળે જ ઉભો રહ્યો. તરલિકા શિષ્ટાચારના સ્મિત સાથે એની પાસે આવી ને એણે પુછ્યું:

'આનંદમાં છો?'

કુમારે કશો ઉત્તર ન આપ્યો. એના મનમાં કંઇક મંથન ચાલતું હોય એવું તરલિકાને જણાયું. એણે બીજો પ્રશ્ન કર્યો:

'કમલેશ પાસે જાઓ છો?'

'હા, એમની માફી માગવી છે.'

'માફી? શા માટે?'

'એમના પ્રેમની દોરી મેં વચ્ચેથી કાપી નાખી તે માટે.'

'એથી એ સંધાશે?'

'કદાચ નહિ સંધાય.' કુમાર બોલ્યો.

'તો માફીથી શો અર્થ સરશે?'

'એ નથી જાણતો.' દુઃખ છુપાવવા માગતો હોય તેમ એ બાજુમાં જોઇ ગયો.

'તમે માધવી અને તેનાં બા-બાપુજીની સ્થિતિ જાણો છો?'

'જાણું છું.'

'શી રીતે?'

'અમારે એવો સંબંધ છે.'

'ત્યાં જાઓ છો તમે?' આશ્ચર્યથી તરલિકાએ પુછ્યું.

'ના, એમનો રામુ દરરોજ અમારે ત્યાં આવે છે.'

'તમારાં બા-બાપુજીને પણ બધી ખબર છે.'

'ખબર છે.'

'તેઓ શું કહે છે?'

'મને ફીટકાર આપે છે, હું પોતે પણ ફીટકાર આપવામાં સામેલ છું.'

'તો શા માટે આ બધું કર્યું?'

'એની કથા બહુ લાંબી છે. દોષ મારો જ છે, બીજા કોઇનો નથી.'

'માધવી સાથે તમે લગ્ન ઇચ્છતા હતા કેમ? એની મરજી વિરૂદ્ધ... અને એ માટે જ આ બધું તમે કર્યું. એમ માન્યું કે કમલેશ સાથે માધવી નહિ જોડાઇ શકે તો તે તમારા તરફ ખેંચાશે...બીજી પસંદગી તમારી થશે.' તરલિકા રોષમાં બોલી ગઇ.

કુમાર નીચું જોઇ ગયો.

તરલિકાએ ઉમેર્યું: 'તમે એટલું ન સમજ્યા કે પ્રેમમાં બીજી પસંદગી કે અવેજી જેવું કંઇ હોતું જ નથી?'

કુમાર કંઇ બોલ્યો નહિ. તરલિકા પણ શાંત થઇ. એને વિચાર આવ્યો: 'આ પરિસ્થિતિ સુધારવામાં કુમારનો કંઇ ઉપયોગ થઇ શકે?' એણે પ્રગટ રીતે પૃછ્યું: 'હવે માધવીનું દુઃખ ઓછું કરવામાં તમે કંઇ સહાય કરી શકો?'

'મેં ઘણું વિચાર્યું, પણ મારાથી કંઇ થઇ શકે એમ જણાતું નથી. મારા પિતાજી આજે માધવીના બાપુજીને મળવાના છે. એમનાથી કાંઇ થશે તો કરશે.'

'તેઓ શું વિચારે છે એ વિષે?'

'તેઓ માને છે કે માધવીની ઇચ્છા હોય ત્યાં એનું જીવન જોડવું જોઇએ. મારા માતાપિતા માધવીના પ્રશંસક છે ને એના પ્રત્યે ખુબ લાગણી ધરાવે છે.'

'છતાં તમારાથી આવું બધું થઇ શક્યું?'

'થયું. હવે શું બની શકે? માધવી એ મારી અવગણના કરી ને મારા દિલમાં એને મેળવવાની તીવ્રતા વધી ગઇ.'

'એણે તમારૂં કંઇ બુરૂં તો કર્યું નહોતું.'

'એ બધું હવે સમજું છું, પણ એનો કંઇ અર્થ નથી...તમે માધવીને મદદ કરો છો? મળો છો?'

'કંઇ કહેવું છે તમારે?'

'જે તમને મેં કહ્યું તે એને કહેજો.'

કુમાર ને તરલિકા છૂટાં પડ્યાં. તરલિકાનું મન આ વાતચીતથી હળવું બન્યું. કંઇક આશાવાદી પણ બન્યું. કુમારને એવું લાગ્યું કે એની છાતી ઉપરનો ભાર કંઇક હળવો થયો છે. જે દિવસે એ કૈલાસબાના કાનમાં ઝેર રેડી આવ્યો હતો તે દિવસે એની રાત અશાંતિમાં પસાર થઇ હતી, એના મનમાં ચિત્રો રચાવા લાગ્યાં હતાં. માધવીને એણે બંગલામાં દાખલ થતાં તો જોઇ હતી. એનું મન કલ્પના કરતું હતું. માધવી ઘરમાં જશે, કૈલાસબા ગંભીર હશે તેઓ એની સાથે બોલશે નહિ. માધવી જરા દુર જશે ત્યારે કમલેશનો પત્ર તેઓ વાંચશે, ચોંકી ઉઠશે. માધવીને કંઇ કહેશે નહિ. એ પત્ર હરિવલ્લભને આપશે, રોષની આગ ભભૂકી ઉઠશે...' અને પછી એની નજર સામે; માધવીની સ્થિતિનાં દૃશ્યો રચાતાં હતાં. એને ભયથી ધ્રુજતી આંસુ સારતી, એક બાજુ સુનમૂન પડી રહેતી, ભુખ-તૃષાથી કૃશ બનતી એ જોઇ રહેતો હતો.

આમ છતાં કુમારે એ રાતે પશ્ચાતાપની લાગણી અનુભવી નહોતી. જે થયું તે બરાબર થયું કે નહિ તે વિષે શંકા જ પ્રગટી હતી એના દિલમાં, પણ ત્રીજે દિવસે એણે ઘરની પરિસ્થિતિના ખબર રામુ પાસેથી સાંભળ્યા હતા ત્યારે એ ખળભળી ઉઠ્યો હતો. રામુ સરળ ભાવે એના માતાપિતા સમક્ષ વાત કરતો હતો, કુમાર ત્યાં ઉભો હતો. બા ને બાપુજીએ એની સામે રોષભરી નજરે જોયું હતું અને માધવી માટે ઉના નિઃશ્વાસ નીકળ્યા હતા. એ પછી કુમાર મનોમંથનમાં મુકાયો હતો.

કુમાર કંઇક વિચારો કરતો કમલેશની ઓરડી પાસે આવ્યો. કમલેશ બારણાં બંધ કરીને અંદર બેઠો હતો. તરલિકાના ગયા પછી એનું ચિત્ત ક્ષુબ્ધ બની ગયું હતું. પત્રો તો એણે આપી દીધા હતા, પણ તેના ચિત્તમાં અશાંતિ વ્યાપી ગઇ હતી. માધવીની છેલ્લી સ્મૃતિ અથવા તો તેનું આછું કે સૂક્ષ્મ સ્વરૂપ પણ તેની પાસેથી વિદાય લઇ ગયું હોય એમ મનમાં ચિન્તા પ્રગટતી હતી. એકવાર તો એમ પણ થઇ ગયું હતું કે પાછળ જઇ પત્રો

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

લઈ આવું', પણ તરલિકાના શબ્દો કાનમાં રણકતા હતા ને એનો લાગણી ભર્યો ચહેરો પણ આંખ સામે તરતો હતો. 'મારા સુખ માટે કેટલું કરી રહી છે એ!' એ ગણગણ્યો.

પછી એક નવો વિચાર મનમાં પેદા થયો: 'પત્રો ભલે માધવીના પિતાજી વાંચે ને પોતાની પાસે રાખે...' વચ્ચે પ્રશ્ન જાગ્યો 'તેઓ પત્રો રાખે ખરા!...ના, તેઓ પત્રોનો નાશ કરશે, બાળી નાખશે ને એ રીતે ભયમુક્ત થશે!' થોડી વાર ગમગીની છવાઇ ગઇ. એના દિલમાં પછી વિચાર ઝબક્યો: 'હું જ એમની સામે જઇને ઉભો રહું તો!' આ વિચારે એક આંદોલન જગાવી દીધું એના અંતરમાં.

એણે ઓરડીમાં આંટા મારવા માંડયા. થોડીવારે બારણું વાસી દીધાં કુમાર બહાર આવી ઉભો રહી ગયો. કમલેશનું અંતર વેગપૂર્વક એ નવા વિચાર તરફ ઢળવા લાગ્યું. હરિવલ્લભ પાસે જવાની તઇયારી થવા આવી ત્યાં એક શંકા પ્રગટી: 'તેઓ મને મળવાની જ ના પાડે તો?' અને એ શંકાને દૃઢ કરતી દલીલોનું આખું લશ્કર તેની મદદે આવી પહોંચ્યું: 'તેઓ મને ના જ પાડે, કારણ કે માધવીથી એ અજાણ્યું રહે નહિ. મને જોતાં એની લાગણીઓ જાગ્રત થઇ જાય એમ તેઓ માને...આટલું મહત્ત્વ પણ તેઓ મને ન આપે.' મન પાછું પડવા લાગ્યું ને થોડીવારમાં તો એનાં સઘળાં ગાત્રો પણ શિથિલ બની ગયાં. એણે હતાશ હૈયે પલંગમાં લંબાવ્યું.

એ વખતે કુમારે રાહ જોઇ જોઇને અંતે બારણા ઉપર ટકોરા માર્યા. કમલેશે ઝડપથી ઉઠી બારણું ઉઘાડયું. કુમારને જોતાં આશ્ચર્યથી ચમકી ગયો. રોષ પ્રગટે ન પ્રગટે ત્યાં એના દુઃખ ભર્યા ચહેરા ઉપર નજર પડી. કમલેશ કંઇ બોલ્યા વિના પાછો વળી પલંગ ઉપર બેસી ગયો. કુમાર અંદર દાખલ થઇ ખુરશી ઉપર બેઠો. ગંભીર મૌન છવાઇ ગયું.

'હું તમારી માફી માગવા આવ્યો છું' ઘણીવાર મૌન રાખ્યા પછી કુમાર બોલ્યો.

'માફી માધવીની માગો' ગંભીર સ્વરે ને ઉપેક્ષાવૃત્તિથી કમલેશે કહ્યું.

કુમાર તે પછી થોડીવાર કશું બોલ્યો નહિ. કમલેશના ચહેરા ઉપર અણગમાના ભાવો ફરવા લાગ્યા. કુમારે તે જોયા. ધીમે ધીમે એણે તરલિકાને જે કહ્યું હતું તે કહેવા માંડયું. કમલેશે એની આંખ સામે આંખ મેળવ્યા વિના તે સાંભળી લીધું, ઘણા સમય સુધી એ કંઇ બોલ્યો નહિ એટલે કુમાર ઉભો થયો. છેલ્લું વાક્ય ઉચ્ચાર્યું.

'હું રજા લઇશ.'

કમલેશ ઉભો થયો. કુમારના મુખ ઉપર એની નજર સ્થિર થઇ.

'તમે શું કર્યું છે તે જાણો છો!' કમલેશ બોલ્યો.

કુમાર કંઇ બોલ્યો નહિ. કારણ કે એણે તો બધું કહી દીધું હતું.

'ચાલો. જે બન્યું તે' નિઃશ્વાસ નાખી કમલેશ બોલ્યો. એજ વખતે એના મનમાં એક વિચાર દાખલ થયો: 'કુમારે ન કહ્યું હોત તો યે કોઇક દિવસ તો આ બધું જણાવવાનું જ હતું...તે દિવસે પણ આમજ થાત.'

એણે કુમાર સામે જોઇ કહ્યું: 'તમે તો બુરા હેતુથી જ બધું કર્યું છે, પણ એમ ન કર્યું હોત તો યે અમારી તો આજ સ્થિતિ થાત એટલે તમારી માફી હું સ્વીકારી લઉં છું.'

'આ સ્થિતિ કદાચ ન થાત. કુમાર બોલ્યો 'માધવીના માતાપિતાએ આ માહિતી કોઇ સહાનુભૂતિ ધરાવતી વ્યક્તિ પાસેથી સાંભળી હોત...'

'તો શું ફેર પડત?...એમની માન્યતા ઓ બદલાઇ જાત?'

'ખાતરીપૂર્વક ન કહી શકું. પરંતુ તેઓ સજ્જન કે સહૃદયી છે. માધવી પ્રત્યે અપાર વાત્સલ્ય ધરાવે છે.'

'હશે. પણ સાથે રૂઢિચુસ્ત છે. તેઓ પોતાની માન્યતાની આરપાર બીજું કંઇ જોઇ-સમજી શકવાની શક્તિ કદાચ ધરાવતા જ નથી. ચાલો, જે થયું તે હવે મિથ્યા થવાનું નથી.'

કુમારે વિદાય લીધી. કમલેશ એને જોતો થોડી વાર ચાલીમાં ઉભો રહ્યો. ઓરડીમાં પાછો ફર્યો ત્યારે પેલો વિચાર ફરીને મન ઉપર સવાર થયો: 'હું હરિવલ્લભ પાસે જાઉં...બધાં કહે છે તે એમનાં સ્નેહ, સૌજન્ય, સંસ્કાર ને સહૃદયતા જોઉં!'

આ વિચાર ઉપર મન સ્થિર થવા લાગ્યું. એ તઇયાર થઇ ઓરડી વાસી બહાર નીકળ્યો. એકાદ કલાક એણે બહાર ચક્કર લગાવ્યાં. મન વધુ મજબુત થયું. છેલ્લે એમ ઠરાવ્યું 'તરલિકાનો અભિપ્રાય પૂછીશ ને એ વાંધો નહિ લે તો અવશ્ય જઇશ, એ રીતે માધવીને પણ કદાચ મળી જવાશે.'

એ હોસ્ટેલ તરફ પાછો ફરતો હતો ત્યાં તરલિકાને એણે આગળ જતી જોઇ એનું મન ઉત્સુક બન્યું. ઝડપથી મોટાં પગલાં ભરતો તે એની પાસે આવી ગયો. તરલિકાએ પાછળ ફરી જોયું ને ઉભી રહી.

'શું થયું?' કમલેશે પૂછ્યું.

'ઓરડી પર કહીશ. ત્યાં જઇએ.'

બંને ઓરડીમાં આવ્યાં તરલિકાના હોઠ ઉપર સ્મિત રમતું હતું. આંખ માં સ્નેહ ઉભરાતો હતો. એના હાથ માં પેલા પત્રોનું કવર હતું.

'આ બધું એમણે પાછું આપ્યું.'

'પાછું?' કમલેશના આશ્ચર્યની સીમા ન રહી.

'હું ગઇ ત્યારે માધવી એમની સામે બેઠી હતી બંનેનાં મોં પડેલાં હતાં, મને જોતાં માધવી ઉભી થઇ મુંગે મોંએ ચાલી ગઇ. બાપુજીએ મને બેસવા કહ્યું. મેં કંઇ બોલ્યા વિના પત્રોનું કવર એમની સામે ધર્યું. એમણે પૂછ્યું: 'શું છે?' મેં જવાબ આપ્યો: 'આપે માગ્યા હતા તે પત્રો.' એ ચમકી ગયા. આશ્ચર્યની જાણે અવધિ આવી ગઇ. મોટેથી બોલી ઉઠ્યા: 'એણે આપ્યા પત્રો?' મેં કહ્યું: 'આપને ચીંતા ને દુઃખ થાય એવું એ કેમ કરે?' એમણે પત્રોનું કવર હાથમાં લીધું ત્યારે એમના મન ના તાર ઝણઝણતા હતા. હાથ ધ્રુજતો હતો હોઠ પણ ધ્રુજી જતા હતા. થોડી વારે એમણે માથું હલાવ્યું ને મને કહ્યું: 'પત્રો પાછા લઇ જા. હવે મારે એનો ઉપયોગ નથી.' હું કંઇ બોલી શકી નહિ એમણે કવર મારી સામે ધર્યું તે મેં લઇ લીધું.'

કમલેશ પણ આશ્ચર્યની પરાકાષ્ટા અનુભવતો સાંભળી રહ્યો હતો. તરત એણે પૂછ્યું: પછી શું થયું?'

'હું તો કવર લઇ મૂંગી બેસી રહી તેઓ ઉભા થયા ને બોલ્યા: 'અત્યારે જા બેટા! ફરી કયારેક આવજે' ને વિચારભારથી નમેલા મસ્તકે પોતાના ઓરડામાં ચાલી ગયા.

'ત્યારે તો હું એમને મળવા જાઉં જ!' કમલેશ પોકારી ઉઠ્યો, એના રોમેરોમમાં, આશાના દીવા પ્રગટ્યા. તરલિકા વિસ્મિત નેત્રે તેને જોઇ રહી.

—ક્રમશઃ

ચુંટણી સભાનો આદર્શ નવો માર્ગ

ઓરિસ્સાનાં કેટલાંક ગામડાઓમાં ભુદાન તથા સર્વોદયના કાર્યકરો એ ચુંટણી પ્રચાર માટે એક નવીન પદ્ધતિ દાખલ કરી છે. એ ગામડા ઓમાં બધા જ પક્ષો પ્રત્યે સમભાવ રાખવામાં આવે છે કોઇ પણ પક્ષ ને પોતાને માટે અલગ સભા ભરવાની છુટ આપવામાં આવતી નથી. બધા જ પક્ષના ઉમેદવારો તથા તેના સમર્થકોને ગ્રામવાસીઓ તરફથી પોતા ને ત્યાં આવવા માટે નિમંત્રણ આપવા માં આવે છે. સૌને માટે એક સામાન્ય સભા ગોઠવાય છે અને દરેક પક્ષના ઉમેદવારને એ સભામાં પોતાને જે કહેવું હોય તે કહેવાનું જણાવવા માં આવે છે. બોલવા માટે દરેક પક્ષના વક્તાને સરખો વખત આપવા માં આવે છે. વક્તાઓને પ્રતિપક્ષીઓ પર ટીકા કરવાની છુટ મળતી નથી. એમને કેવળ પોતાના પક્ષનો કેળવણી, ગ્રામસુધારણા આદિને લગતો કાર્યક્રમ શો છે તેનું વર્ણન કરવાનું હોય છે. કોઇ પણ ઉમેદવાર સ્વતંત્ર રીતે કોઇ મતદાર પાસે જઇને પોતાને મત આપવા માટે માગણી કરી શકશે નહિ એવી પણ એક શરત મૂકવામાં આવી છે. સભા પૂરી થઇ ગયા પછી ગ્રામજનો તરફથી સૌ ઉમેદવારોના માનમાં સમુહ ભોજનનો પ્રબંધ કરવા માં આવે છે અને પછી ખાઇ પીને સૌ છુટા પડે છે.

જોઇએ છે
હાડકાં
તમારાં સ્ટેશન કે સાઇડીંગે પહોંચતાં કરવા માટે
અમે ટનના
પા. ૭ આપીશું
ખાલી બેગો રેલ ફીરાયું ભરી પાછી મોકલી આપીશું
વધુ વિગતો માટે લખો:
THE
BULLBRAND
FERTILIZERS LTD.
SARNIA NATAL.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

ફેરવુઅર્ડનાં બીલમાં વિનાશની વાસ

(પહેલાં પાનાનું અનુસંધાન)

તેમની પરવાનગી સિવાય અમુક આ-ફ્રીકન સાથે મારે સંબંધ નહીં રાખવો તો એથી મારી વિવેકબુદ્ધિનું તે અપમાન કરે છે અને હું તેને તાબે નહીં થાઉં.

આ બીલ ઉપર દેવળોના અગ્રણી ઓએ કોઈપણ માંડવાળથી રહિત મજબુત ટક્કર લીધી છે તેને હું આવકારૂં છું. દેવળોએ તેમની જમાત માં કોને દાખલ કરવા તે માટે એક વાર જો સરકારની કે પ્રધાનની સંમતિ લેશે તો તેનાથી જે ઇશ્વરનું છે તે ખુંચવી લેનારને આપી દીધાનું ગણાશે.

આ બીલમાં ખરૂં ત્રાસદાયક તો એ છે કે તે ફરજીયાત અપાર્ટહેડના અમલને ઘણે લાંબે લઈ જાય છે જેથી એ એક મહાન અજ્ઞાન સામે અને ઇશ્વરની સામે તથા પડોસીની સામે પાપ કરવા જેવું છે.

હું આશા રાખું છું કે ખ્રિસ્તી લોકો ચર્ચોની અંદર અપાર્ટહેડની સામે થશે જ. જો ચર્ચની અંદર-ખરાબ પ્રવેશ કરશે તો બીજે બધે પણ તેનો પ્રવેશ થશે. સંપુર્ણ ઇલાયદાપણું જે બીલનું મુખ્ય ધ્યેય છે તેમાં મને વિનાશના ભણકારા અને ગંધ આવે છે દેશને એ ભવિષ્યમાં તોફાન, ક્રાંતિ અરક્ષિત, અને તિરસ્કારમાં ફેંકી દેશે.

એ ખરૂં છે કે આ દેશ માટે બે વસ્તુની જ પસંદગી કરવાની છે ગોરી હકુમત કે કાળી હકુમત? અને જો એ ખરૂં છે એમ હું માનતો હોઉં તો મારે સાઉથ આફ્રીકા ક્યારનું તજવું જોઈતું હતું, પણ જો તે ખોટું હોય તો જેઓ જાતિ અને રંગની મર્યાદા નો વિચાર કરીને વર્તતા નથી તેઓ ના હાથમાં બાવીને મુકી દેવું જોઈએ.

બીજી યોજનાનાં સુખાકારી કેન્દ્રો

મુંબઈમાં તા. ૧૯મી ફેબ્રુઆરીએ મધ્યસ્થ સામાજીક સુખાકારી બોર્ડના અધ્યક્ષ શ્રીમતી દુર્ગાબાઇ દેશમુખે ત્યાંના કાઉન્સીલ હોલમાં ૧૫૦ જેટલી સંસ્થાઓ અને સામાજીક કાર્યકરો સમક્ષ બોલતાં કહ્યું હતું કે જુદી જુદી સામાજીક સુખાકારી બોર્ડોના અધ્યક્ષોની એક ત્રણ દિવસની પરિષદ એપ્રીલની ૮, ૯ અને ૧૦મીએ નવી દીલ્હી ખાતે મળશે.

જુદી જુદી ગ્રામવિકાસ યોજના ઓના વિસ્તારોમાંના બાળકો અને સ્ત્રીઓ માટેના સુખાકારી-કેન્દ્રો બોર્ડ હસ્તક મુકવાના આયોજનપંચના નિર્ણય ઉપર તે પરિષદમાં ચર્ચા વિચારણા થશે. બોર્ડના કાર્યક્રમમાં પ્રત્યેક રાજ્યની અંદર પાંચ પ્રકારનાં ગૃહો સ્થાપવાની યોજનાનો સમાવેશ થાય છે. આમાં દરેક ગૃહ પાછળ રૂા. ૭ લાખનો ખર્ચ કરાશે. આ ગૃહો છુટકારો પામેલા કેદીઓ, અને ખોટે રસ્તે ચઢી ગયેલા પુરૂષો, સ્ત્રીઓ તેમજ બાળકોને રોજગારીની વ્યવસ્થા કરી આપશે.

પ્રત્યેક ગૃહમાં ૫૦૦ માનવીઓને રખાશે. આવા દસ ગૃહો અને ૨૯ જીલ્લાકીય કેન્દ્રો સ્થાપવા માટે બોર્ડે નાણાં મંજુર પણ કરી દીધાં છે અને બે ગૃહો તો તઈયાર પણ થઈ ગયાં છે. તદઉપરાંત નોકરીયાત સ્ત્રીઓ માટે ૩૦ હોસ્ટેલો બાંધવાનો પણ બોર્ડે નીર્ણય લીધો છે. ત્રણ હોસ્ટેલો તત્કાળ બાંધવાની મંજુરી પણ અપાઈ ચુકી છે.

યુનીયન જેકની રકઝક

(તંત્રી ઉપરનો એક આભાર પત્ર)

વહાલા સાહેબ—'ઇન્ડિયન ઓપિનિઅન'ના તા. ૧૫-૨-૫૭ના અગ્રલેખમાં ઉપલી બાબતમાં આપની સહાનુભૂતિ બદલ "સન્સ ઓફ ઇંગ્લંડ સોસાયટી" ડરબનની શાખાના પ્રમુખ તરીકે એ સંસ્થાવતી હું આપનો આ-ભાર માનું છું.

અંગ્રેજી બોલનારા અમારા લોકોને અત્યંત દુઃખ થાય છે કે કહેવાતા રાજકર્તાઓ તરફથી માનવીના હક્કોને સખત રીતે મર્યાદિત કરી દીધા પછી પણ આ એક વધુ ચિહ્ન ઉપર તરાપ મારવાનો પ્રયત્ન થાય છે. તમારા લેખમાં સુચવ્યા મુજબ એ સત્ય છે કે રંગીનોના હક માટે યુનીયન જેક હંમેશાં ખાત્રી પુર્વકનું પ્રતીક નહોતું થઇ શક્યું, પરંતુ એ સાથે એ પણ સ્વીકારવું પડશે કે એના છત્ર હેઠળ સ્વતંત્રતાની પ્રવૃત્તિનો આરંભ થયો હતો અને એના જ છત્ર નીચે મીશ-નરીઓએ ઇશ્વરની નજરમાં સઘળા માણસો એક સરખા છે એ ઇસુ-ખ્રિસ્તના ઉપદેશનો પ્રચાર કર્યો હતો.

હું ઇચ્છું છું કે આ દેશનો બહુ સમાજ સમજી લે કે આ વાવટાની બાબત એ આ દેશની મિશ્ર પ્રજા ઉપર સત્તા ભોગવવા માટે સાશન કર્તાઓનો એક વધુ પ્રયત્ન છે. એ પક્ષ કે જેઓમાં સહન શીલતાનો અભાવ છે અને અયોગ્ય રીતે સત્તાને પકડી રાખવા ઇચ્છે છે. તેઓ આ જોખમદારી માટે લાયક નથી એમ આ ઉપરથી પુરવાર થઇ શકે છે.

આપનો સુહૃદયી,

(રેવરન્ડ) જે. ડબલ્યુ. મેસ્સી,

ગ્રાંડ પ્રેસીડન્ટ, 'સન્સ ઓફ ઇંગ્લંડ સોસાયટી.'

કમનશીબ માનવ પ્રાણી

આશ્રય દેનારને જ દુઃખરૂપ થવા સર્જાયેલું માનવપ્રાણી આશ્રયદાતાને જ શિંગડાં મારે છે અને એ જુગોના જુગથી ચાલતું જ આવ્યું છે. જે વૃક્ષની શીતળ છાયામાં માનવી વીરામ પામ્યો હોય એજ વૃક્ષની એકાદ વિટપ-ડાળીને જતાં જતાં તોડવાનું તે ચુકતો નથી—એવું તો એ સહજ કર્તવ્ય થઇ પડ્યું છે.

પુણ્યશાળીઓના લોહીથી જગનાં પાપ ધોવાયાં

જનકલ્યાણ કે જગકલ્યાણ માટે પ્રાણ પાથરનારાઓના પ્રાણ અકાળે રુંટવાઇ ગયા છે. પરોપકારી તત્વોને જ પીડા કરવામાં માનવી આત્મ સંતોષ અનુભવે છે; ઉપકાર કરનાર પર અંતરના એકાદ ખુણે કોઇ છાની અકથ્ય વૈરવૃત્તિ એના અંતરમાં સુષુપ્ત અવસ્થામાં પડી હોય છે અને એ વૃત્તિ જયારે જાગૃત દશાને પામે છે ત્યારે તે કોઇનું ને કોઇનું લોહી પીને જ શાંત થાય છે. જો કે જગતનાં પાપ ધોવા માટે પુણ્યશાળીઓનાં જ લોહી કામ આવેને? અને પુણ્યશાળીઓએ પોતા નાં લોહીથી જગતનાં પાપ ધોયાં જ છે ને!

દઇવી પુરૂષોની હત્યા

પુર્ણ પુરૂષોત્તમ શ્રી કૃષ્ણચંદ્ર વ્યાધ ના શરચાપના ભોગ બન્યા, અમિ-તાભ તથાગત ગૌતમબુદ્ધ પર વિષ પ્રયોગ થયો હોવાનું કહેવાય છે, પ્રભુ પુત્ર ઇશુને વધઃસ્તંભે ચડવું પડ્યું, કોઇ અભિચારકનો અભિચાર-મંત્ર પ્રયોગ જગદગુરૂ શંકરાચાર્યના મૃત્યુ માટે કારણભૂત થયો, વેદસંજીવનીક સ્વામી દયાનંદ સરસ્વતીને જલદ ઝેર અપાયું હતું અને વિશ્વપ્રેમી-વિશ્વબંધુ પ્રાતઃસ્મરણીય નવયુગસર્જક મહાત્મા ગાંધીની વિપથગામી આતતાયીના હાથે હત્યા થઇ.

વીસ વર્ષ બાદ જોએલું સાઉથ આફ્રીકા

(૧૧૨માં પાનાથી ચાલુ)

ભારતમાં આવ્યા ત્યારે આપણી મહા-સભાના પ્રમુખ શ્રી ઢેબર ભાઇએ આ દેશના ભાઇઓને સંબોધી જણાવ્યું હતું કે જે ભાઇઓને નોટીસ મળી છે તેઓએ સામનો કરી લડત આપવી જોઇએ. કોઇ પણ સંજોગોમાં પોતાની જગ્યા ખાલી કરવી નહિ અને તેને માટે જે સહન કરવાનું આવે તે સહન કરવા તત્પર રહેવું જોઇએ. અને આ સલાહનો જો આપણે અમલ કરી શું અને જે દુઃખો આવી પડે તેને સહર્ષ સ્વીકારીશું તો દુનીયાંનો જાહેર અભિપ્રાય આપણે આપણાં પક્ષમાં ખેંચી શકીશું. આ પ્રમાણે કરવાની સર્વ ભાઇઓને પરમાત્મા શક્તી આપો એવી તેને મારી પ્રાર્થના છે.

બુકકીપીંગ, ઇનકમ ટેકસ રીટર્ન્સ, લાઇસેન્સીંગ, રેવન્યુ કલીયરન્સ અને ઇનસ્યોરન્સ માટે મળો:

આર. વીઠ્ઠલ

૧૨ બાર્કલી આર્કેડ, ૩૮ માર્કેટ સ્ટ્રીટ; કોરનર ડાયગોનલ અને માર્કેટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ, ફોન ૩૩-૧૬૫૪.

શ્રી પ્રિટોરીયા હીંદુ સેવા સમાજ

વાર્ષીક જાહેર સભા

શ્રી પ્રીટોરીઆ હીંદુ સેવા સમાજ ની વાર્ષીક જાહેર સભા રવીવાર તા. ૨૪-૩-૫૭ના રોજે બપોરના ૧-૧૫ વાગે સેવા સમાજના મકાનમાં નિચેનાં અગત્યનાં કાર્ય કરવા મળશે.

(૧) પ્રાર્થના, (૨) ગયા વર્ષની વાર્ષીક સભાની મીનીટસ, (૩) મંત્રી ઓનો હેવાલ (૪) ખજાનચીઓનો હેવાલ, (૫) પેટા સમીતીના મંત્રીઓ અને ખજાનચીઓના હેવાલો, (૬) અધિકારીઓ અને વ્યવસ્થાપક સમીતી ની ચુંટણી, (૭) બંધારણ, (૮) પરચુરણ.

લી. જો. મા. મંત્રીઓ.

હાજીભાઇ પ્રેમાભાઇ,

ભાનુભાઇ લાલભાઇ.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

સામાજીક ખબરો

[આ કોલમોમાં છપાતા સમાચારો અમને વ્યક્તિઓ તથા સંસ્થાઓ તરફથી મોકલાયેલા હોય છે. ડરબન તથા યુનીયન અને રોડેશીયાની વિવિધ સંસ્થાઓના કાર્યકર્તાઓ પોતાના શહેરમાં બનેલા મહત્વના સામાજીક બનાવોની અમને જાણવા જોગ વિગતો મોકલશે તો તેમાંથી યોગ્ય ખબરોને સ્થાન આપવામાં આવશે.—વ્યવસ્થાપક.]

શ્રી નહેરૂ ગુજરાતી શાળા સ્પ્રીંગ્સ

(વાર્ષીક ઉત્સવનો મેળાવડો)

સ્પ્રીંગ્સ ખાતે ચાલતી શ્રી નહેરૂ ગુજરાતી શાળાએ પોતાના વાર્ષીક ઉત્સવ નિમિત્તે શાળાના મકાનમાં તા. ૩–૩–૫૭ને રવિવારે એક મેળાવડો રાખ્યો હતો. જેમાં સારી સંખ્યામાં ભાઇબેનો હાજર રહ્યાં હતાં. બાળકોએ શાળાને સુંદર રીતે શણગારી હતી.

બાળકોએ પ્રાર્થના પછી સ્વાગત ગીતથી પધારેલા સજ્જનો અને સન્નારીઓનું ભાવભીનું સ્વાગત કર્યું હતું. શ્રી અરૂણકુમાર વિદ્યાલંકારના શુભ હસ્તે હવન ક્રિયા થયા બાદ શાળા સમિતિના પ્રમુખ શ્રી મકનભાઇ ઝીણાભાઇએ તેમનાં ભાષણમાં કહ્યું કે અસલના વખતમાં વિદ્યાર્થીઓ ગુરૂને ત્યાં ભણવા જતા, ત્યાં તેઓ ધર્મ અને સંસ્કૃતિનું જ્ઞાન પામતા. પણ સમય જતાં એ પદ્ધતિમાં ફેર પડ્યો અને ધર્મનાં જ્ઞાનનો લોપ થતો ગયો. પરંતુ ગીતા અનુસાર ધર્મને સજીવન કરવા થોડે થોડે વખતે મહાપુરૂષો જન્મ્યા છે, જેથી ધર્મ અને સંસ્કૃતિ ટકી રહ્યાં છે.

આ દેશમાં આપણી ગુજરાતી ભાષાનો પ્રશ્ન ઘણો જ કઠિન બન્યો છે. પણ એટલું સારૂં છે કે કેટલીક સંસ્થાઓ ગુજરાતી શાળા ચલાવી રહી છે. એ શાળાઓમાં ગુજરાતી ભણીત વધુ શીખવાય એ ઇચ્છા જોગ નથી. તેમાં કાપ મુકી આપણે રીતસરનાં અભ્યાસ ક્રમદ્વારા અન્ય વિષયોની સાથે ધર્મનું જ્ઞાન પણ આપવું જોઇએ. તો જ અન્ય સંસ્કૃતિ અને ધર્મ વચ્ચે આપણી સંસ્કૃતિ અને ધર્મ ટકી રહેશે. આ શાળા ગીતાને એક અગત્યનો વિષય ગણી તે શીખવે છે. અને આ વર્ષે ત્રણ વિદ્યાર્થીઓ જો'બર્ગ, હીંદી વિદ્યામંદિર દ્વારા લેવાતી દેશની ગીતાની પહેલી પરીક્ષામાં પાસ થયા છે.

બાદ મંત્રીશ્રી ભગુભાઇએ શાળાનો રિપોર્ટ વાંચ્યા પછી પ્રમાણપત્રો વહેંચાયાં હતાં. છેલ્લે ગીત, ભજનના અંતે શાંતિપાઠ કરી સભા વિસર્જન થઇ હતી.

તાજેતરના મુલાકાતીઓ

ફીનીક્સ સેટલમેન્ટ—એ આ દેશમાં મહાત્મા ગાંધીજીની સ્મૃતિ કરાવતું એક માનનીય સ્મારક હોય તેની આ દેશના તથા પરદેશના પ્રવાસીઓ અવાર નવાર માનપુર્વક મુલાકાત લેતા રહે છે. તાજેતરમાં આવી જનારા સજ્જનો:

શ્રી વનમાળીભાઇ રઘા પટેલ (માર્શલ બ્રધર્સ વાળા) કેપટાઉન, મોહનલાલ ભીખાભાઇ પટેલ, છોટુભાઇ ટી. ભૂલા–ડરબન, લલ્લુભાઇ પ્રભુભાઇ મોદી, પ્રેમચંદભાઇ હરિભાઇ, શ્રીમતી શાંતા બેન પ્રેમચંદભાઇ, વનમાળીભાઇ નારણભાઇ, શ્રીમતી મેનાબેન દલપતરામ કેશવ—જોહાનીસબર્ગ, સ્વામી નિશ્ચલાનંદજી, શ્રી એન. જી. મીસ્ત્રી, કે. જી. પીલ્લે, એમ. આર. પીલ્લે, ભગુભાઇ રામજી, શ્રીમતી જેકી પીલ્લે, શ્રીમતી જેક મુડલી,—ડરબન, શ્રી મીઠાભાઇ આર. પરસોતમ–ઇસ્ટલંડન, શ્રી શાંતિલાલ એ. ગાંધી, શ્રીમતિ પુષ્પાબેન એસ. એ. ગાંધી—ડરબન, શ્રી ઇચ્છારામ રણછોડ, શ્રીમતી મંછાબેન ઇચ્છારામ રણછોડ—પોર્ટએલીઝાબેથ. શ્રી દયારામ, હરિભાઇ કાળીદાસ, શ્રીમતી શાંતાબેન દયારામ, શ્રી અમૃતલાલ વલ્લભ, છગન ભાઇ ધનજી, ફકીરજી હરિભાઇ–ડરબન, દલપતરામ કેશવજી–જોહાનીસબર્ગ, પ્રાગજી ખંડુભાઇ દેસાઇ–ભારત.

સાભાર સ્વીકાર

શ્રી વનમાળીભાઇ રઘા (માર્શલ બ્રધર્સ વાળા) કેપટાઉન ૩ પાઉંડ, લલ્લુભાઇ પી. મોદી (જો'બર્ગ,) પા. ૧–૧–૦, પ્રેમચંદભાઇ હરિભાઇ (જો'બર્ગ) પા. ૧–૧–૦, મીઠાભાઇ આર. પરસોતમ (ઇસ્ટ લંડન) શી. ૧૦–૬, પરસોતમ વલ્લભ એન્ડ કુંપની (ડરબન) ૩–૩–૦, શાંતિલાલ નારણભાઇ: હસ્તક શ્રી ક્ષત્રિય ગુજરાતી મંડળના મંત્રીજી (પોર્ટ-એલીઝાબેથ) શી. ૫–૩, ડી. ગોપાલ હોસ્પીટલ હીલ (જો'બર્ગ) પા.૧–૧–૦, જયંતિલાલ મણીલાલ પટેલ (જો'બર્ગ) પા. ૨–૨–૦, હરિભાઇ બગાભાઇ (બ્રેન્ટવુડ પાર્ક) પા. ૧–૧–૦, ફકીરજી હરિભાઇ (ડરબન) શી. ૧૦–૬, દલપતરામ કેશવજી (જો'બર્ગ) પા. ૧–૧–૦, મેસર્સ કાસન્સ સીલ્ક બજાર (ડાવલ) પા. ૧–૧–૦.

આગામી તહેવારો

હોળી ફાગણ સુદ ૧૫, શુક્રવાર તા. ૧૫મી માર્ચ.

એકાદશી ફાગણ વદ ... મંગળવાર તા. ૨૬ માર્ચ.

ધી કવીન્સલેન્ડ ઇન્સ્યુરન્સ કુંપની લીમીટેડ

૧૮૮૬માં ન્યુ સાઉથ વેલ્સમાં સ્થપાઇ છે

આગ અકસ્માત તથા દરીયાઇ માલનો

— વિમો —

તેમજ બધી જાતના વિમાનું

કામ કરે છે.

ખાસ હિંદી પ્રતીનીધી

શ્રીમતી તહેમી સોરાબજી રૂસ્તમજી

વધુ વિગત માટે મળો અથવા લખો

૧૦૬ મેન્સફીલ્ડ રોડ — બોક્સ નંબર ૪૭૬ — ડરબન.

ટેલીફોન નંબર ૪૭૪૫૩ અને ૪૭૮૯૮.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Jethalal's Mithai House

and

Vegetarian Caffetaria

86 Queen Street, Durban.

Telephone : 27780 — P. O. Box 2043.

Tel. Address: "SWEETMEATS"

અમારે ત્યાંથી બધી જાતની ચોખ્ખા ઘીની બનાવેલી શુદ્ધ મીઠાઈ મળી શકશે.

* * * *

આખો દિવસ વેજીટેરીઅન ભોજન મળી શકશે.

* * * *

લગ્ન પ્રસંગે તેમજ પાર્ટીઓ માટે જમણની સગવડ કરી આપવામાં આવશે.

* * * *

હોલ શુભ પ્રસંગે ભાડે મળી શકશે.

* * * *

બોર્ડીંગ અને લોજીંગની સગવડ

કાયમી બોર્ડરોને ખાસ પસંદગી આપવામાં આવશે. વિદ્યાર્થીઓ અને શિક્ષકોને વધુ પસંદગી આપવામાં આવશે. હાલમાં તો માત્ર પુરૂષ વર્ગનેજ લેવામા આવશે. ઓરડાઓમાં નવું અને આધુનિક ઢબનું ફરનીચર રાખવામાં આવેલું છે. દેશમાં જતાં અગર તો દેશમાંથી આવતા ઉતારૂઓ માટે કુટુમ્બને રહેવા માટે રહેવાની તેમજ ખાવાની સગવડ કરી આપવામાં આવશે.

* * * *

અમે દેશી સેવરધની સોપારી સેકેલી, અને કાચી તેમજ ધાણાની દાળ, ખારેક, પિસ્તા, અને ચારોલી, વિગેરે રાખીએ છીએ.

* * * *

ઘરનું આથેલું અથાણું અને સારી જાતના પાપડ હંમેશાં તઈયાર હોય છે.

* * * *

ઓર્ડરથી શિખંડ અને દુધપાક બનાવી આપવામાં આવશે.

પ્રાઈસ લીસ્ટ માટે લખો.

મુદ્રક અને પ્રકાશક શ્રીમતી સુશીલા ગાંધી, ઈન્ટરનેશનલ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, પ્રાઇવેટ બેગ, ડરબન, નાતાલ.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor